WASHINGTON D.C.

Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 260. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 13-го ГРУДНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, DECEMBER 13, 1980 No. 260. VOL. LXXXVII.

ПІД ЧАС СИНОДАЛЬНИХ НАРАД В РИМІ ПАПА ПРИЙНЯВ УКРАЇНЦІВ НА АВДІЄНЦІЇ

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Уже інформовано, в Римі відбувся Перший Звичайний Синод Єпископів Української Католицької Церкви поза межами України, в днях від 25-го листопада до 2-го грудня цього року. Синод був скликаний Патріярхом Йосифом з благословення Папи Івана Павла II для вирішування важливих справ УКЦеркви.

В рамках Синоду, в понеділок 1-го грудня, Блаженніший із всіма Владиками були прийняті на авдієнції у Папи Івана Павла II, на якій звернувся Патріярх до Папи цими словами:

„Святіший Отче!

Недавно тому, у місяці березні цього року, на відкритті нашого Надзвичайного Синоду Ви сказали до нас, Владик Української Католицької Церкви: 'Згідно з Божественним наказом — скріпляй братів твоїх, радий отак спомагати вас у ваших турботах, охороняти вас від стількі труднощів так зовнішніх, як і внутрішніх та дати вам свідоцтво особливої любови'.

Вислідом тих старань і турбот Вашої Святости є ось цей Синод, який ми відбули із Вашим благословенням для добра нашої Церкви в Україні і на поселеннях, щоб вона могла в оживлений спосіб продовжувати нелегку свою працю в сучасному світі на поселеннях в боротьбі за збереження своєї одности, духа, обряду, прав й ідентичности, а в Україні — за право існування та силу витривати в боротьбі з безбожницьким переслідуванням, 'змагаючись одночасно за євангельську віру, ні в чому не боявшись противників', — коли б ужити слів святого апостола Павла (Фил. 1, 28).

Ми перед закінченням цього Синоду стоїмо перед Вашою Святістю із вислідом вибору кандидатів наших нових єпископів, з яких Ви назначите найдостойніших на вакантні призначення і якими скріпиться наша Українська Церква в своїй душпастирській праці і своїй єдності із столицею Петра. Ми розважили ряд важних проблем життя і долі нашої Церкви і шукали для них розв'язки, щоб об'єднаними під одним проводом, з'єднаними із нашими братами в Україні, й оновлені в Христі новим духом ревности і єдиномислія приготовитись до великого Ювілею тисячоліття нашого охрещення.

Одержавши від Вашої Святости власть скликування Синодів із Вашим благословенням, сподіємось щиро, що ця благословенна власть вже тепер і в майбутньому стане могутнім чинником для Української Католицької Церкви, як завдаток дальшого розвою і для скріплення її єдности з Апостольським Престолом, щоб тим наша Церква — сьогодні Церква мучеників і ісповідників — могла стати світлом Христовим на Сході Европи, апостолом правдивого екуменізму за світлим почином Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького тому вісімдесят літ, і щоб в той спосіб сповнила ця Церква й український нарід велике бажання Вашого Попередника Папи Урбана Восьмого — 'Per vos, mei Rutheni, Orientem convertendum spero'...

Дякуємо Вашій Святості за благословення на цей Синод, дякуємо за батьківську журбу і бажання помогти нашій Церкві і нашій Україні та просимо Вашого Апостольського Благословення".

Папа Іван Павло II промовляє до українських владик.

На це Слово Патріярха відповів Папа Іван Павло II власним зверненням до українських ієрархів, текст якого подаємо за надрукованим Словом Папи в офіціозі Ватикану „Ль'Оссерваторе Романо", що був поданий газетою разом з італійським перекладом. Цей текст звучить:

„Ваша Еміненціє Отче Кардинале!

Високопреосвященний Владико Коадьюторе,

Достойні Брати!

Як покірний наступник святого Апостола Петра і батько всіх католиків, вітаю Вас зібраних, згідно з моєю волею, тут, у Римі, осередку католицького світу, з нагоди цього важливого Вашого Синоду. Благодать Святого Духа зібрала Вас тут, близько гробів Святих Апостолів та близько дорогого нам і Вам гробу святого Йосафата, Архиєпископа Полоцького, апостола єдности Церков. Ви прийшли сюди на празник цього Мученика за віру в сімнадцяту річницю перенесення його нетлінних Мощів і покладення їх в соборі святого Петра під престолом святого Василія Великого, близько Мощів святого Григорія з Назіянзу та близько другого славного світила Сходу святого Івана Золотоустого. Справді дивний є Бог у Святих своїх!

Саме тепер минає чотириста літ від народження святого Йосафата, що прийшов на світ у тисяча п'ятсот вісімдесятому році в місті святого Володимира, Хрестителя Русі-України, на волинській землі. Так свідчить про це біограф Святого єпископ Яків Суша, а перед тим і по нім інші достовірні мужі. Яка то ласка для Вашої Церкви і Вашого народу, що місто Володимира, просвітителя

(Закінчення на стор. 3)

ДОПОВІДІ В ПАССЕЙКУ

Пассейк, Н. Дж. — В неділю, 14-го грудня ц. р., о год. 5-ій по полудні тут в Українській Централі при 240 Говп авеню відбудеться, заходами 7-го Відділу ООЧСУ, доповідь на тему: „Голокост та українсько-жидівські відносини". Доповідатимуть д-р Петро Мірчук і ред. Ярослав Гайвас. Після доповідей — запити і дискусія.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР В. БОРОВСЬКОГО

Ню Йорк, Н. Й. — В неділю, 14-го грудня о год. 6-ій вечора тут в Українському Інституті Америки при 2 Схід 79-та вулиця відбудеться літературний вечір, присвячений виходові книжки Віктора Боровського „Поцілунок Сатани". Вечір влаштовує Об'єднання Українських Письменників „Слово" з участю ген. Петра Григоренка. В програмі: вступне слово - Григорій Костюк, виступ ген. П. Григоренка, слово автора, художнє читання уривків з книжки Евеліною Белюц, гутірка і перекуска.

ІДЕОЛОГІЧНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТАБІР СУМ-А

Елленвіл, Н. Й. — Від 26–31-го грудня ц. р., тут на власній Оселі проходитиме ідеологічно-політичний зимовий табір СУМ-А. Викладатимуться такі предмети: історично-політичне значення СВУ-СУМ; історія і ідеологія українського націоналізму; вступ до політичних наук — аналіза Гельсінкських угод; характеристика психології української нації; сучасний рух опору в Україні — О. Бердник, Є. Сверстюк; концепція української національно-визвольної революції; історичний нарис російського імперіялізму. Крім того буде спільна ватра, ялинка, їзда на лещетах, товариська забава при звуках оркестри „Іскра". Інструкторами будуть: д-р Петро Мірчук, проф. Семен Вожаківський, проф. Іван Головінський, проф. д-р Константин Савчук, проф. д-р Тарас Гунчак, проф. Володимир Стойко, д-р Аскольд Лозинський, мгр Борис Потапенко, Ігор Зварич, Оксана Дацків, Андрій Прятка, Роман Зварич. Зголошуватись можна у Крайових управах СУМ-А і ТУСМ-у на числа телефонів: (212) 477-3084, або (212) 228-1115.

РІЗДВЯНИЙ ВЕЧІР

Пассейк, Н. Дж. — „Година українських мелодій", радіотелепередача Романа Мариновича, влаштовує в неділю, 21-го грудня ц. р., о год. 5-ій вечора в Українській Централі при 240 Говп авеню - Різдвяний Вечір. В програмі: доповідь, колядки і щедрівки у виконанні відомих ансамблів — „Промінь" під мистецьким керівництвом Богданни Волянської та ансамблю гітаристів проф. В. Осередчука, а також різдвяний фільм.

Вшанували проф. Я. Рудницького

Оттава, Онт. (ТПРМ). — Тут відбулися у четвер, 27-го листопада ц. р., в готелі Талісман товариська зустріч і вечеря з нагоди 70-річчя проф. д-ра Ярослава Рудницького заходами управи Товариства Плекання Рідної Мови (ТПРМ), основником і довголітнім головою якого був ювілят.

З цієї нагоди вручено йому два нові видання товариства: його життєпис за роки 1910-1980 в опрацюванні теперішнього голови ТПРМ Ольги Войценко, що одночасно привітала його в імені товариства, а також від Української Могилянсько-Мазепинської Академії Наук (УММАН). Від колишніх студентів привітав професора докторант Оттавського університету мгр Ярослав Пінчук, який вручив йому друге видання з цієї нагоди — „Бібліографію магістерських тез і докторських дисертацій" (в тому й їхніх еквівалентів), що були опрацьовані під його керівництвом, або рецензовані для різних наукових установ та університетів Північній Америці, Европі, Бразилії та Австралії.

Від Архівного комітету ДЦ УНРеспубліки вітав проф. Рудницького його голова Юрій Сальський. При цій нагоді відчитано теж привіти від Патріярха Йосифа; Президента УНРеспубліки д-ра М. Лівицького з Мюнхену; генерального губернатора Канади Едварда Шраєра, представника королеви в Канаді; президента Манітобського університету, д-ра Д. Р. Кембелла та інших.

Згідно з інформацією М. Степаненка, президента Світового Академічного Комітету (САКВУ) з нагоди 70-ліття проф. Рудницького обрано „почесним президентом САКВУ"; а вже давніше — „почесним членом" Міжнародного Комітету Назвознавства в Лювені, Фонетичного т-ва Японії в Токіо та канадських наукових товариств, КАС, КЛ-А й інших.

Відзначення 70-річчя професора Рудницького закінчено того ж вечора в Публічному Архіві на святковому відкритті документації столиці Канади Оттави.

У ДАБЛІНІ, СТОЛИЦІ ІРЛЯНДІЇ, відбулася п'ятигодинна зустріч між прем'єрами Великої Британії і Ірляндії, Маргеретою Тачер і Чарлсом Гогій. Одною з головних тем дискусії між обидвома прем'єрами була ситуація в Північній Ірляндії. Після вичерпної дискусії прем'єр Ірляндії на пресовій конференції заявив: „Ситуація в Північній Ірляндії може й буде розв'язаною, і ми зробили чималий крок у тому напрямі". Одним із деталів ситуації в Північній Ірляндії, на який особливу увагу звернули обидвоє прем'єри, був голодовий страйк семи північно-ірляндських сепаратистів у двох тюрмах в Олстері (Північній Іряндії). Ті сепаратисти, учасники терористичних акцій на терені Північної Ірляндії, заприсягли голодувати аж до смерти, або до звільнення Олстеру з „англійського панування". Олстер, який є складовою частиною Англії, має величезну більшість протестанського англійського населення, що рішуче протиставиться прилученню до Ірляндії.

Реґен найменував перших вісім членів Кабінету

Вашінгтон. — Президент-елект Роналд Реґен проголосив в четвер, 11-го грудня ц. р., перших вісім осіб до свого кабінету, концентруючись, — як кажуть політичні спостерігачі, — на людях бизнесу, які були на овиді в перших тижнях після переможних виборів. Реґен при тому заявив, що назначені особи становлять добре підібрану групу знавців, яка зможе дати „новий початок" у відбудові американської економіки.

Новоназначеними особами є: Доналд Т. Ріґен — секретар скарбу; Дрю Луїс секретар транспортації, Ричард С. Швайкер — секретар здоров'я і суспільної допомоги; Малколм Болдридж — секретар торгівлі; Вілліям Френч Сміт — генеральний прокуратор; Каспар В. Вайнберґ — секретар Департаменту оборони; Вілліям Кейсі — директор Центральної розвідчої аґенції ((Сі-Ай-Ей); Дейвид А. Стокман — директор бюджету.

Номінати були представлені кореспондентам на спеціяльній пресовій конференції і кореспонденти мали змогу кожному з них поставити питання. У Вашінгтоні серед республіканців панує переконання, що підбір першого тіму людей до кабінету Роналда Реґена є доказом, що Уряд, який перебере владу після інавгурації президента 20-го січня 1981 року, буде спроможний розв'язати багато проблем, які турбують американський нарід. Кожного зокрема представляв представник преси й іншим засобом масової інформації речник комісії, яка займається перебранням влади, Джеймс Брейді.

Поголоски про те, що Реґен номінує також разом з проголошеною вісімкою державного секретаря, яким мав би стати ген. Алексaндер Гейґ, колишній головнокомандуючий військ НАТО в Европі, не оправдались. Загально сподіваються, що чергові номінати будуть проголошені в кінці цього, або на початку наступного тижня.

МОСКВА КРИТИКУЄ „ПЕКІНСЬКИХ ЛІДЕРІВ"

Москва. — Совєтське офіційне пресове аґентство ТАСС виступило з гострою критикою лідерів Китайської Народної Республіки за їхнє становище до проблем в Польщі, надруковане в офіційному органі китайської Комуністичної партії „Женьмінь Жібао".

ТАСС стверджує, що цілий ряд матеріялів про відносини в Польській Народній Республіці надруковані в китайській пресі є „супроводжувані власними коментарями і передруками з буржуазної преси. З цього видно, — пишеться далі в інформації ТАСС, переданій з Пекіну, — що ця пекінська газета, як й інші засоби масової інформації Китаю, продовжує тенденційно висвітлювати нинішнє становище в Польщі і промовчує провокаційну роль імперіялістичних кіл щодо Польщі".

Найбільш не сподобалось кореспондентам ТАСС в Пекіні те, що „Женьмінь Жібао" робить враження „ніби Захід і його політики виступають захисниками Польщі від зовнішньої загрози". В остаточному ствердженні ТАСС закидає китайцям, що вони „дають підтримку антисоціялістичним елементам в Польщі, публікуючи на сторінках китайських газет антиурядові заяви якихось 'лідерів' ворожих соціялістичній Польщі груп, а також передає ці заяви по пекінському телебаченню". ТАСС при тому дорікає Пекінові за те, що він „всіляко промовчує заходи" польського комуністичного уряду „спрямовані на якнайшвидше врегулювання соціяльно-політичної обстановки і виведення країни із складного становища".

Політичні спостерігачі і коментатори уважають, що Москву озлобило не так становище китайського уряду до відносин у Польщі, як підтримка тим урядом „лідерів ворожих соціялістичній Польщі", яких вони у своїх коментарях стараються недобачати, або недооцінювати.

У світі

ВИБОРИ В УҐАНДІ НАТРАПИЛИ НА РІЗНІ труднощі. В багатьох місцевостях виборчі льокалі не були влаштовані як слід, в інших — були певні технічні недоліки, ще в інших — особи, які мали обслуговувати виборців, спізнилися, або взагалі не прийшли. У висліді перед численними льокалями створилися довгі черги людей. Вибори вибирають 126 депутатів, а партія, яка здобуде 51 голос або більше, номінує президента. Загально думають, що президентом стане Мільтон Оботе, що його скинув з посту президента сержант Іді Амін, якого в свою чергу опісля програла революція.

В ІТАЛІЇ ПЕРЕБУВАВ ВАДИМ І. ЗАҐЛАДІН, ЧЛЕН ЦК КПСС. Він партійний спеціяліст для зв'язків з міжнародними комуністичними партіями, а крім того — довірена людина Леоніда Брежнєва і його співробітник ще з давніх років. Заґладін приїхав на чолі партійної делеґації, щоб відбути розмови з керівництвом Комуністичної партії Італії. Після цих розмов видано спільний комунікат, у якому типовим партійним жарґоном виявлено розходження обидвох сторін у різних питаннях, а зокрема у відношенні до Польщі. Італійська партія відзначила у цьому комунікаті своє окреме становище до подій у Польщі: „Комуністична партія Італії вітає договори між польським урядом і представниками робітників". Далі в цьому комунікаті підкреслено небезпеку закордонного втручання і наголошено, що „мілітарна інтервенція в Польщі матиме найважчі наслідки". Цю свою поставу керівництво КПІ передало офіційно Москві й усім комуністичним партіям. Подібні виступи інших комуністичних партій, як оцей італійський, замикає кільце засуду довкола Москви.

НОРВЕГІЯ, ЯКА НАЛЕЖИТЬ ДО ЕВРОПЕЙСЬКОГО Спільного Ринку, видала заборону чужим рибальським кораблям перебувати в зоні її територіяльних вод, де відбувалася ловля риби. Заборона ця ввійшла негайно в життя й стосується вона в першу чергу Західньої Німеччини, Данії та Великої Британії. Причиною цієї заборони є — як пояснили норвезькі офіційні чинники, — грабіжницька риболовля, що катастрофально обнизила рибостан у заборонених тепер водах. Часті заклики норвезького уряду перед цією забороною намовити рибаків спільного ринку до раціональної господарки — не дали ніяких наслідків, і Норвегія вважала себе змушеною до таких категоричних потягнень.

ҐУБ. Б. БИРН ПРОГОЛОСИВ ТИЖДЕНЬ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ

Трентон, Н.Дж. (Л.В-а). — У показній церемонії в ґубернаторському кабінеті губернатор стейту Ню Джерзі Брендан Бирн в середу, 10-го грудня, опівдні, — якраз в день 42-річного проголошення Генеральною Асамблеєю Об'єднаних Націй Універсальної Декларації Прав Людини ще у 1948 році, — у присутності численних представників багатьох етнічних груп стейту, включно з найчисельнішою українською — проголосив тиждень від 10-го грудня Тижнем Людських Прав у цьому стейті.

Це вже третій раз стейт Ню Джерзі виявляє такою Проклямацією відданість громадян стейту і стейтових лідерів справі дотримання Декларації Прав Людини у всьому світі. Всі три рази головним спонзором спільної проклямації обох стейтових палат — і Асамблеї і Сенату — був і є асемблімен Реймонд Лесняк з 21-го виборчого дистрикту в Елізабеті, американський законодавець польсько-українського походження, і асемблімен Том Деверін. У співпраці з великою і досить впливовою групою українських членів Демократичної партії на чолі з Йосипом Лисогором, та з місцевими українцями переважно з Демократичної партії, як і з членами інших українських організацій, асемблімен Р. Лесняк віддає велику увагу інтересам етнічних груп у стейті та допомагає губернаторові здійснювати політику в стейті, скеровану на добро всіх громадян і особливо етнічних груп із Східньої Европи та південної.

Серед етнічних груп, які були запрошені на цю імпрезу, були: балтійці, білоруси, вірмени, греки, жиди, мадяри, німці, поляки (в народних строях), португальці, росіяни, скандинавці, словаки і українці. А серед представників Церков були українські католицькі і православні духовники — о. Ярослав Федик, парох трентонської церкви св. Йосафата; о. Богдан Желехівський з Консисторії УАПЦ; о. Микола Гелета, парох церкви св. Юрія з Ярдвілу та інші. Були присутні й представники засобів масової інформації — телевізії, що фільмувала перебіг проголошення, та преси.

Саме проголошення розпочалося точно о 12-ій годині опівдні, коли до заповненого відвідувачами кабінету прибув Брендан Бирн. Розпочав імпрезу Й. Лисогір, а вели її на зміну, без строгої формальности, сам губернатор і асемблімен Р. Лесняк, до якого — як є звичаєм — звернувся губернатор за поясненнями, чому саме важливе це проголошення, і попросив, щоб асемблімен пояснив це всім присутнім. Р. Лесняк сказав, що цей тиждень визначено й проклямовано в стейті Ню Джерзі для того,

(Закінчення на стор. 8)

В Америці

СЕНАТ, ВЗЯВШИ МАБУТЬ ДО УВАГИ пересторогу президента Джіммі Картера про накладення вета, тим часом не розглядатиме справи додатку до закону, який забороняв би перевожування автобусами дітвори з одного кварталу до другого з метою приспішити десеґреґацію шкіл. Предбачуваний додаток мав також обмежувати Департамент судівництва витрачати державні гроші на численні процеси пов'язані з цією справою.

ПРЕЗИДЕНТ—ЕЛЕКТ РОНАЛД РЕҐЕН має в пляні ще перед виїздом з Вашінгтону в кінці цього тижня проголосити неповний склад свого кабінету. Кореспонденти інформують, що вміжчасі зайшли деякі зміни у підборі осіб, а саме Доналд Т. Ріґен, теперішній президент Меррилл Линч компанії мав би стати секретарем скарбу, Вілліям Джей Кесі, директором Центральної розвідчої служби (Сі-Ай-Ей), а Каспар В. Вайнберґ секретарем Департаменту оборони.

КОНҐРЕСМЕН ДЖОН В. ДЖЕНРЕТТ, демократ з Південної Каролайни, після засуду і обвинувачення його в перекупстві і змові, вирішив зрезиґнувати зі свого становища. Загально уважають, що конґресмен Дженретт, довідавшись, що його справу буде розглядати конґресова комісія етики, вирішив, щоб оминути розголосу і неприємности, зрезиґнувати, бо звичайно комісія, якщо вже існує засуд, рекомендує усунення такого конґресмена з Палати Репрезентантів.

СПЕЦІЯЛЬНА КОМІСІЯ УРЯДУ ЗСА повернулась зі своєї місії у Сан Сальвадорі, де вона перевірювала обставини вбивства чотирьох американок. У зв'язку з цим вбивством і багатьма іншими мордами в Сан Сальвадорі ходять чутки про зміну тамошнього уряду, бо як відомо, З'єднані Стейти Америки заповіли, що припинять всяку економічну допомогу, якщо виявиться, що урядові чинники були замішані у вбивство. Комісія, в склад якої входили також Вілліям Раджерс, колишній заступник державного секретаря, і Вілліям Бовдлер, знавець проблем в Латинській Америці, розмовляла перед своїм виїздом з урядуючою п'ятичленною хунтою, яка під час перебування американської комісії офіційно висловила була жаль з приводу вбивства сестер-законниць. Рівночасно члени хунти дали до зрозуміння, що винні будуть покарані, як рівнож наступлять зміни у сформованому цивільному уряді.

ДЕПАРТАМЕНТ ПРАЦІ ПОІНФОРМУВАВ, що підсумування зроблені 22-го листопада вказують на спад безробіття в ЗСА. В тому часі допомогу з фонду для безробітніх одержувало тільки 3,5 мільйона осіб, найнижче число від одинадцятьох місяців. Інший показник, який вказував би, що країна позбувається рецесії — це дуже мале зголошення за допомогою нових безробітних. Виглядає, — говориться в інформації Департаменту праці, — що особи, які навіть хвилево втрачають працю, стараються зараз шукати іншої і таким способом відсоток безробітніх малощо збільшується. В минулому тижні, наприклад, за допомогою з фонду безробіття зголосилося тільки 414,200 осіб.

ДОСЛІДЧИЙ ІНСТИТУТ ҐАЛУППА стверджує, що велика більшість американців думає, що президент-елект Роналд Реґен має більші здібності піднести престиж З'єднаних Стейтів Америки за кордоном, як, наприклад, розв'язати економічну проблему в Америці і вивести країну зі стану інфляції і рецесії. Але навіть при такому наставленні більшости американців, багато думають, що Реґен буде спроможний знизити відсоток безробіття і інфляції. Понад 60 відсотків запитуваних уважають, що новообраний президент приверне довіря і респект закордонних країн до ЗСА і тільки 24 відсотки кажуть, що він не буде спроможний цього досягнути у теперішній трудній ситуації.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $30.00, 6 months — $16.00, 3 months — $9.00.
UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.
P O Box 346 Jersey City N J 07303

Що принесе „нова ера"?

Усі американські й закордонні коментатори й політичні аналітики погоджуються, що в Америці вибори з 4-го листопада ц. р. започаткували „нову еру" в історії цієї країни. До цього висновку доводить їх насправді лявінна, ніким не передбачена перемога республіканського кандидата Роналда Реґена, всупереч усім „опитовим" статистикам. Роналд Реґен виграв у 44-ох стейтах, отримав 51 відсотків безпосередньо відданих голосів (решта розбилась між Джіммі Картером і Джоном Ендерсоном), — він дістав 489 електоральних голосів, Республіканська партія здобула контролю над Сенатом і придбала нових 33-ох конґресменів. Усі погоджуються, що це був стихійний вияв невдоволення американського народу дотеперішнім станом у країні: в ділянці економіки, війська, щораз змінливої реторики Уряду, приниження збоку далекого Ірану, що кругло рік в'язнить 52 американських закладників, — усі признають, що тут ішлося про щось більше, як тільки про зміну осіб. Тут ішлося про зміну „усього", про поставлення крапки за одною ерою і започаткування нової ери.

Але якої? Замало сказати, що не буде більше „Нового поділу", „Справедливого поділу", „Нових обріїв", чи „Блискучого суспільства" себто тих красномовних гасел, що їх проголошували у своїх інавґураційних промовах видатні американські президенти-демократи. Реґен ніякого свого гасла ще не проголосив. Він — лідер консервативного республіканського табору. Але, як губернатор у Каліфорнії, правив радше помірковано, аніж „реакційно" чи навіть консервативно.

Таким чином можна сумніватися, чи Уряд Роналда Реґена піде у практичній політиці по лінії того правого консерватизму, перед яким перестерігав нарід президент Картер — перестерігав без успіху. Можна теж згори передбачити, що Роналд Реґен матиме страшні труднощі у примиренні заповідженої боротьби проти інфляції із заповідженою редукцією прибуткових податків та з одночасним поважним збільшенням бюджету для державної оборони.

Найбільша трудність кожного американського президента у тому, що він мусить рахуватися з прерізними чинниками, колами, організаціями, прерізними впливовими навіть могутніми групами суспільства: світом великих фінансів і промислу (сталь, автомобілі, ґума, нафта і ін.), — з робітничими спілками, які звикли просто шантажувати державні, стейтові і міські власті своїми страйками, — расовими і „меншинними" групами, (чорні!), — зорганізованим жіночим світом, надзвичайно впливовими конґресовими „лаббі", що боронять інтереси різних професій, каст і груп. Американський президент не є диктатором і не може правити декретами та нехтувати публічною опінією.

Яскравий зворот „направо" американського громадянства мусить проявитися у таких справах, як поворот молитов до публічних шкіл, — як реформа судочинства, як тон у відношенні до Совєтського Союзу. Під „новою ерою" треба розуміти зміну атмосфери в американській дійсності. Республіканці вже давно — ще за кандидатури Беррі Ґолдвотера — закликали до „морального відродження". Тодішній провал Ґолдвотера затопив те гасло, — тепер воно відродилось. Атмосфера у народі, у суспільстві, це не абстрактне поняття і це не пуста фраза. Це дуже реальний чинник, від якого залежить мораль цілого народу. Якщо дійсно в такому напрямку пішла б „нова ера" за Реґена — то це був би спасенний зворот для ЗСА і радісна подія для українців в Америці.

Ярослав Гайвас

БУДОВА ІМПЕРІЇ ЧИ ДІЙСНА ЗАГРОЗА?

З усіх усюдів надходять тривожні вістки про різні небезпечні починання лівійського уряду під керівництвом лідера Муаммара Каддафі. Донедавна багато шуму було з приводу політичних мордів, що їх доконували висланники лівійського уряду в різних країнах світу. Публічну опінію хвилювали вістки, що лівійські літаки над Середземним морем небезпечно зближаються до американських, що по різних осередках Лівії вишколюються міжнародні терористи і т. д. Останні вістки говорять про присутність трьох чи більше тисяч лівійських вояків у республіці Чад, Середуща Африка на південь від Сагари, де вони беруть участь у громадянській війні. Перед тим були вістки, які опісля справдилися, що полковник Каддафі висилав своїх вояків до різних інших країн, також брати участь у внутрішніх спорах, громадянській війні. Постає питання, чи це є спроба будувати якусь ближче неозначену „ісламську", чи будь-яку іншу імперію, чи це просто авантюри припадкового лідера, який у неупорядкованих умовах вибився понад голови інших, а чи щось іншого.

Інтервенція

Останні вістки з республіки Чад подають, що туди прибувають дальші частини лівійських збройних сил, що постійно зростає транспорт зброї і всяких припасів, а накінець що в місті Дуґуї, 50 кілометрів на північ від столиці Чаду Н'Джаміна лівійці будують свою постійну базу і там міститиметься їхній оперативний штаб на Середущу Африку, а Чад має бути початком тієї акції задуманої на широку скалю. Таким чином лівійці мали б стати побіч кубинців другим експедиційним корпусом на „чорному континенті", який поглиблював би і загострював тамошні конфлікти, що їх і так не бракує. Покищо в Чаді сторона підтримувана Каддафі в громадянській війні має рішучу перевагу і, якщо не буде якоїсь зовнішньої інтервенції, наприклад, з Франції, вона переможе. Отже, це міг би бути початок здійснювання мрії Каддафі про якусь імперію, широкопросторні могутні об'єднання, що їх він пробував творити уніями різних арабських країн, але це все скінчилося повним неуспіхом. Як відомо, останній такий експеримент мав місце недавно, коли Каддафі проклямував унію із Сирією.

Сусідні арабські країни ставляться з великим недовір'ям і підозрінням до тих і подібних починань Лівії і її лідера. Бож сьогодні це діється у відношенні до інших країн, а завтра може відноситися до них. І тому вони це трактують як звичайні авантюри, але небезпечні авантюри й роблять протизаходи проти цього. Уряд Тунісу, якому колись Каддафі пропонував унію, а потім зорганізував збройний напад на місто в Тунісі, проголосив воєнне поготівля на тунісько-лівійському кордоні, а уряд чорної держави Ґамбія взагалі зірвав стосунки з Лівією; там само на кордоні з Єгиптом панує постійне поготівля після того, як Каддафі вислав до Єгипту бойову групу з дорученням убити президента Анвара ель-Садата, а опісля ще й лівійські прикордонні частини викликали збройні зудари на спільному кордоні.

Внутрі Лівії Каддафі переводить величезні реформи, які також дехто вважає звичайними авантюрами. І так він зліквідував звичайну адміністрацію, а на її місце покликав до життя „народні бюра". „Народні бюра" обсадив відданими собі людьми, які не мають кваліфікацій, але повністю йому віддані. Для того він перевів основну чистку між державними працівниками, більшість звільнив, а набрав молодших. Одначе це не відбивається занадто на державній адміністрації, бо Лівія величезна країна з неповними трьома мільйонами населення та з величезними багатствами в нафтовій ропі і в ній життя йде самовпливом. Але в зовнішній політиці переміна амбасад і посольств на „народні бюра", в яких засіли молоді люди, що „для фасону" називають себе студентами внесла великий нелад і багато непорозумінь. Власне працівники тих „народних бюр" у різних столицях брали участь у терорі й інших подібних акціях.

Та це все бліде в порівнянні з найбільшим пляном який має Каддафі. Це плян дістати в свої руки абсолютну терористичну зброю — атомову бомбу. Найближчий співробітник Каддафі і його адьютант майор Абдель Салєм Джаллюд відвідав був Пекін ще за життя Джов Енлая і запропонував усяку ціну, щоб тільки червоний Китай продав Лівії готову атомову фабрику. Джов Енлай збув його жартом і відпустив з нічим, а якийсь час пізніше Каддафі договорився з колишнім президентом Пакістану Зальфіком Алі Бгуттo в справі спільної фабрикації „ісламської атомової бомби". В роках 1977-78 Каддафі переслав до Ісламабаду сотні мільйонів долярів готівкою на ту ціль. Після екзекуції Бгутта його наслідник генерал Зія ульГак від того „ділу" відмовився, але грошей не повернув. Тепер же деякі спостерігачі додумуються, що республікою Чад Каддафі зацікавився ще й тому, бо там знайдено поклади високоякісного урану.

Тоді можна б подумати, що це все безумство. Але, як каже приповідка, в тому безумстві є метода, є щось раціонального, плянового, тяглого. Є якісь нитки, що їх хтось тримає в руках і в потребі потягає ними. А що ми скажемо, коли довідаємося про такі провірені цифри: Москва доставила Лівії 2,750 танків, в тому поважне число архипотужних, модерних Т-72 разом з танкістами, які формально мають бути інструкторами, а в дійсності постійно перебувають в Лівії; 2,000 най모деpніших бойових возів для транспорту вояків і зброї, 384 літаки (знов же з літунами), а між ними МІҐ-25 і МІҐ-27. Картина ясна, бож бачимо про що тут йдеться. До того ж треба додати, що Каддафі зарядив військовий вишкіл для хлопців від 10 років життя, розпочав будову колосального валу, а в дійсності оборонної системи на цілій єгипетській границі, переніс промислові споруди й диспозиційні осередки з Бенґазі далеко на захід і там же в районі Таслянуф розпочав будову величезного петрохемічного комплексу. Все це, очевидно з допомогою росіян. В додатку до цього ще й запросив з Москви фахівців для зорганізування лівійської служби безпеки та для власної оборони.

Значить, маємо до діла з далекойдучим пляном, за яким стоїть „зореносна Москва" та з дійсною монументальних розмірів загрозою, яка, визрівши, з того стратегічно вигідного обширу, яким є Лівія, буде могти діяти в найважливіших і найнебезпечніших для Европи й цілого Заходу напрямках.

Петро Григоренко

НЕМИНУЧИЙ ПРОВАЛ

Від початку Мадридської конференції минає вже кілька тижнів. Тепер уже можна сказати, що вона йде іншим шляхом, ніж Београдська. У Мадриді немає такого, як у Београді, безпринципного всепрощенства порушень Заключного акту. Жадна зі західніх делеґацій не оминає у виступах своїх членів згадки про порушення прав людини і її засадничих свобод. Правда, більшість не називає порушників поіменно. Але є країни, які підіймають ці питання до принципового рівня, виступають з позиції доброго знання фактів і не бояться конкретних висновків. Особливо це стосується американської й британської делеґацій. Та й не тільки їх.

Загалом можна сказати, що Захід покищо виступає єдиним фронтом у захисті прав людини і її засадничих свобод.

Здається, все йде добре, але, на жаль, у цьому доброму проглядає недобрий кінець. Аналіза виступів західніх дипломатів і розмови з ними показують, що Захід прийшов на цю конференцію, не знаючи, чого треба домагатися.

Один із західніх дипломатів у приватній розмові сказав мені: „Рішення на конференції будуть прийняті, виходячи з принципу одноголосности. А щоб досягти цього, треба вести довгий діялог. Совєтський же Союз того не хоче. На всі наші спроби відповідає лише монологами. А коли ми не демонструємо факти, він відвертає голову й не дивиться на них".

Ця совєтська тактика давно відома, але Захід зовсім не готовий до протидії їй. По тому, що робиться на конференції, вже сьогодні можна сказати, що буде далі. Представники СССР вислухають усе, що говоритиме Захід, і відмовляться підписати будь-який документ, у якому будуть звинувачення проти СССР. Щоб зберегти принцип одноголосности, Заходові доведеться погодитися на вигідне для Совєтського Союзу заключне комюніке.

Закриті засідання уже почалися. Вони потрібні, щоб шукати домовлень, які забезпечують Москві продовження її політики нехтування прав людини і засадничих свобод за ілюзорні поступки Заходові. Більше ні до чого закриті засідання не потрібні, бож Гельсінкський акт не має ні секретних статтей, ні секретних додатків.

Очевидно, що таке завершення конференції буде її повним провалом. Гострі виступи західніх делегатів, їхня єдність і твердість у засудженні совєтського уряду за порушення домовлень за третім кошиком полетять на вітер, а Совєтський Союз, відкупившись кількома сотнями жидів, а може й деким з ув'язнених правозахисників, після конференції ще більше посилить терор. Тому й не припиняють свавільних судів над правозахисниками. Суд над тяжко хворим поетом Василем Стусом у Києві й учителькою Ганною Михайленко в Одесі, проведені під час конференції, щоб підкреслити, що це внутрішні справи СССР і Гельсінкських угод не стосуються.

Таке закінчення конференції — це трагедія не тільки для Европи. Після цього світ нестримно покотиться до війни. Щоб скінчити інакше, так щоб здійснився повний поворот до миру, — треба Заходові скинути з себе ярмо страху, треба припинити відступ. Треба виявити той рубікон, далі якого відступати не можна. Цим рубіконом у Мадриді має бути таке:

— Не входити в жадні торги людьми — чи то жидами, чи то правозахисниками;

— Не підписувати жадного комюніке, якщо в ньому не вписані такі вимоги: вивести всі чужоземні війська з Афганістану, нікому не втручатись у внутрішні справи Польщі, звільнити всіх членів Гельсінкських

(Продовження на ст. 8)

З НАШИХ БУДНІВ

Згадуючи „Сірка"

Кожного разу, коли в нюйоркському Медисон Сквер Гардені відбувається парада собак, коли газети публікують фотознімки різних чудовищ і дивоглядів, відзначених золотими чи срібними медалями за красу собачу, тоді мені ввижається й пригадується наш домашній „Сірко"...

„Сірко" не завоював би на такому контесті краси жадної медалі, ані золотої ні срібної — це ясне. Він був пес старокрайовий, із раси простюхів, смішний, кудлатий, завжди удекорований реп'яхами, з незліченною масою бліх у своїй кожушині.

Проте безумовно, мав одну високоякісну рису характеру: був „парівний пес", — як говорили небіжчик-тато. Не тільки ретельно сторожив господарство, але й любив частенько щось додому придбати із сусідських загород: із своїх нічних гуляночок не вертався упорожні, а таращив із собою то буханець хліба, поцуплений з чужої комори, то ворочок сиру, а то чиїсь штани, стягнені з плота, або хоч якусь стару рукавицю...

Такий собака, пригадую, в умовинах „пансько-буржуазного" гніту був предметом вічних конфліктів і непорозумінь із сусідами, які заставляли на нього тенети, підсипали отрути, — словом старались його усмертити. Все ж таки „Сірко" діждався і свого „визволення" з капіталістичного ярма...

Між іншим, оте своє „визволення" він відчув собачим „радаром" - інстинктом чи не рік часу завчасу! Ще „доблесна" стояла під Харковом, як наш „Сірко" сідав бувало серед ночі на подвір'ї, і жалібно завивав до місяця і зір, ніби голосячи по всіх мертвих і живих, покищо, покійниках, передчуваючи їх скоропостижню смерть?.. А може і свою власну?

Це було в 1945 році, як писали мені здому. Сусідський хлопчина, Пилипко, занедужав на сухоти. В ті часи ще не приходили із-за моря американські посилочки із застриками кальцію, і єдиним ліком на цю страшну язву було собаче сало. От, і прийшла до нас його мама, чорна від журби і горя, та й просить нашу маму:

— Продайте, — каже, — Сірка Пилипкові на смалець... Це, каже, останній наш рятунок, крім Господа-Бога на небі.

— Ой, Господи, — відповіла мама, — та як собакою торгувати?.. Беріть так! Він кажуть, досить від вас ворочків сиру натягнувся, хай же тепер хоч цим способом спокутує свою провину... Дав би Бог, щоб той смалець допоміг дитині.

Так пішов наш „Сірко" на добродійні цілі: взяли його на мотузку та й повели, а він пішов слухняно, звісивши голову, не противлячись, ніби погодився у собачій душі з фактом, що так має сповнитися його доля...

Може півроку по Сірковій смерти, помер і хворий Пилипко... Не врятувала його собача медицина. Може наш „Сірко" захудий був і замало мав того сала?.. Може треба було з-десять „радянських" собак щоб спасти життя одному сухітникові?..

А хто його знає! Ікер

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Листопадове свято і „Візантійський хор" у Ню Йорку

Старанням Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій, 9-го листопада ц.р., у відомім Фешин інституті, відбулося Свято Листопадового Чину, при виповненій залі. По короткому відкритті свята новим головою КОУОА, інж. Михайлом Шпонтаком, зв'язну, і тематично цікаву доповідь, виголосив д-р Микола Чировський. В часі самого концерту від УККА промовляв ще мгр Іван Базарко.

Підкріплював нас на дусі саме в рамах Листопадового свята найориґінальніший хор світу, власне „Візантійський хор", у складі якого є співаки-хористи голляндської нації, які під рукою українського диригента, д-ра Мирослава Антоновича, співають, прославляють і пропаґують красу української пісні вже 30 років. Я завжди слухаю цей хор із великим задоволенням, а ще більше з безмежним зацікавленням, не погасаючим подивом та глибокою вдячністю, як для хористів так і для їхнього диригента. Але слухаючи „Візантійський хор", в вас мимоволі зринає запит: „Чи доведеться почути рідну пісню у виведенні цього співочого, для нас дуже цінного ансамблю, ще раз і ще раз?" Співаків-хористів можна заступити й іншими, та самий Антонович не вічний. Він ще диригує і ми бажаємо гаряче, щоб він ще довгенько сповняв оце своє таке вагоме, але нелеґке завдання, однак, що буде потім?

Відкриття, доповідь, слово і вручення грамот І. Базарком та 15 чи 16 пісень хору, вистачали зовсім для виповнення некороткої, святкової програми. Проте в програмі знайшлися ще і точки, що не тільки розводнювали безпотрібно і продовжували до чотирьох годин імпрезу, але як теж не мали багато спільного з мистецьким поземом концерту. Очевидно, що коли мова про мистецьку вартість виступу, то не маємо

(Продовження на ст. 8)

М. Яременко

50-РІЧЧЯ ХАРКІВСЬКОГО ПРОЦЕСУ СВУ І СУМ

Цього року минуло п'ятдесят років від часу ліквідації в жорстокий спосіб Української Автокефальної Православної Церкви, Спілки Визволення України та Спілки Української Молоді (УАПЦ, СВУ та СУМ) т. зв. процесом СВУ-СУМ в Харкові, столиці тодішньої „радянської" України. Визвольні змагання 1917-21 років принесли хоч і на короткий час волю, але сколихнули сумлінням широких мас українського населення. На жаль, на превеликий жаль більшість населення України зрозуміло після двосотлітньої неволі ціль визвольних змагань тоді, коли Українська армія знаходилася вже в чотирикутнику смерти.

Вибухи повстань у різних частинах України не принесли бажаних наслідків. Інтеліґенція і свідоме духовенство побачили, що маси українського народу потребують духової віднови, віри в самих себе і свого ближнього, своєї української Церкви, яка б віру в Бога і віру в українську націю поєднала і цим поєднанням створила б з нас одну велику родину. Перед початком визвольних змагань ми, українці, фактично не мали своєї Церкви в повному розумінні слова, а це, можливо, і була одна з причин, чому ми програли визвольні змагання.

І тому, 1921 року на Свято Покрови до Вічного міста Києва були скликані делеґати від духовенства і мирян на Всеукраїнський Собор Української Православної Церкви, на якому було вирішено раз і навіки вийти, відірватись від московської юрисдикції і створити свою, ні від кого незалежну Українську Автокефальну Православну Церкву.

Відновлено українську ієрархію на чолі з Митрополитом Василем Липківським, який незабаром стане Страдником. — введено українську мову в Богослуження, перекладено св. Письмо на українську мову, введено певні іновації для Єпископату і духовенства, відновлено діяльність традиційних братств, сестрицтв, відновлено стару традиційну соборноправність в управлінні парафій, і в короткому часі Україна вкрилась мережею парафій УАПЦ. Це сталось п'ять тижнів перед боєм під Базаром. Чин відновлення Української Автокефалії був освячений українською кров'ю Героїв Базару. Це діялося переломового історичного 1921 року: нація програла війну зброєю, а виграла, перемогла ворога духово.

Визвольні змагання не закінчилися 1921 року, вони тривають аж до сьогодні в інших формах. Вже в 1924 році українські вчені під проводом академіка Сергія Єфремова, які дотепер об'єднувались у Товаристві Української Державности, зібрались на хуторі біля Києва і у висліді своїх таємних нарад створили Спілку Визволення України, взявши за мотто: „Держава над клясами, держава над партіями". За рік своєї строго підпільної праці був укомплектований провід СВУ та створені нові клітини СВУ в Харкові, Одесі, Полтаві, Умані, Смілій і Кременчуці. СВУ об'єднував у своїх рядах у першу чергу науковців, працівників пера й інтелектуалістів, які властиво творили інтеліґентну верству української нації на той час.

За кілька років майже всі університети і педагогічні заклади були обсаджені членами СВУ, або члени СВУ мали на викладачів свій вплив. При Всеукраїнській Академії Наук було створено Науково-педагогічну комісію та Бюро педагогічної консультації. Ці дві установи були обсаджені науковцями-членами СВУ і вони мали за завдання утримувати зв'язок з професорами, викладачами та директорами різних учбових закладів. СВУ звернув особливу увагу на пресові видавництва, а з них такі, як: „Слово", „Книгоспілка", „Сяйво" та „Рух" були повністю під контролею членів СВУ. СВУ розгорнув національно-усвідомлюючу працю між артистами, співаками, кіно-режисерами, працівниками української кооперації й особливо між членами мистецьких груп, що роз'їздили по цілій території України. СВУ мав великий вплив на фінансові установи, як „Українбанк", „Сільбанк" і „Сільський господар", що видавали довготермінові і низькопроцентові позички купцям, селянам і дрібним підприємцям України. По містах і селах були зорганізовані кредитівки — кооперативи, що пізніше стали нашому населенню у великій пригоді. Провід СВУ утримував певні зв'язки з білоруськими, грузинськими, вірменськими і казахськими самостійниками.

В 1929 році, цебто за рік до масових арештів, приблизно 15 тисяч шкіл з мільйонами учнів і студентів, де працювало біля 50,000 учителів були під впливом і певною контролею СВУ, виконуючи постанову Спілки : „Дати непофальшовану правду-знання українським учням і студентам".

В 1925 році з допомогою провідних членів СВУ було організовано з найбільш національно свідомої молоді Спілку Української Молоді. Ця молодеча організація стала також законспірованою організацією. Вся праця провадилась п'ятками. Перша п'ятка стала головним бюром СУМ на чолі з головою Миколою Павлушковим.

Клітини СУМ творили по університетах, середніх школах, військових закладах та інститутах і також за короткий час клітини СУМ були майже по цілій Україні. Вже в 1926 році, коли долетіла вістка в Україну про смерть Головного Отамана Симона Петлюри, члени СУМ розклеїли летючки біля київського собору св. Софії та в Інституті Народної Освіти, а в 1927 році — в Миколаєві на місцях будови кораблів. Члени СУМ видала українською і грузинською мовами спільну летючку і розповсюдили серед бійців і командирів військового ґарнізону, що стояв біля Херсону і Миколаєва. Всі заходи ҐПУ-НКВД знайти, хто це зробив, зазнали повного фіяско.

З доручення Президії СВУ і Головного бюра СУМ Володимир Дурдуківський як голова Науково-педагогічної комісії в обіжнику до професорів писав:... „горе тому народові, якого зрадлива доля позбавила міцного історичного кореня, який не витворив національного грунту. Тому ми повинні повернути нашому народові його історичну спадщину, мусимо зв'язати його з славним минулим, мусимо повернути порвані за лихих часів історичні традиції".

Оце і стало моттом праці і завдань СВУ-СУМ. Утиски і терор червоної Москви, а бажання нашого народу бути господарями на своїй землі викликали ряд повстань: на Полтавщині, Чернігівщині, біля Вінниці, а відтак повстання Батиря в Азії та повстання казахів і українців. Організаторами і провідниками згаданих повстань стали члени СУМ: Дигас, Рябченко, Каранда, Гризло, Шевчук, член СВУ Шоһин та Бендик, який пізніше згинув смертю героя в рядах УПА.

За розповіддю вже покійного Хмарного, в районах Новоукраїнки, Кіровограду і Знам'янки членами СУМ були зліквідовані: озвірілий комісар Лашкарьов та Шкворцов, кілька голів т. зв. комнезамів, а брати Степан і Кость Лизогуби зірвали військовий потяг біля станції Знам'янка, а самі, оточені ҐПУ-НКВД, згинули смертю героїв.

Членам СУМ вдалось перенести сумівця ляйтенанта Крутька з Києва до школи червоних командирів у Москву із завданням виконати атентат на Сталіна, на жаль, під час маневрів кілька старшин, у тім часі і ляйтенант Крутько, були забиті і, звичайно, атентат не виконано.

Ось ця праця і подібні подвиги — це лишень частина праці, виконаної членами СВУ-СУМ. Більшість її з огляду на законспірованість, залишилась для нас невідомою.

Ось ця праця і ріст національної свідомости українського народу налякали Москву і вона кинула всю свою силу з допомогою українських яничар на українство. Для цього і було організовано так званий Харківський процес. Властиво Українська Автокефальна Православна Церква вже перед процесом нищилася всіми можливами засобами. Харківський процес засудив на кару смерти і довгореченцеві терміни 45 мужів, що репрезентували УАПЦ, СВУ і СУМ, хоч багатьом з них не доказано вини. Підсудні, або як їх тоді називали — Сумління України, на протязі процесу поводились гідно, спокійно відповідали на обвинувачення, кожен беручи вину на себе. На Харківському процесі червона Москва судила ідею самостійної України, бож визвольні змагання продовжувались: у духовій ділянці УАПЦ, в науковій — СВУ, а на відтинку молоді — СУМ.

(Продовження на ст. 8)

Тріюмф Лідії Крушельницької і її Студії

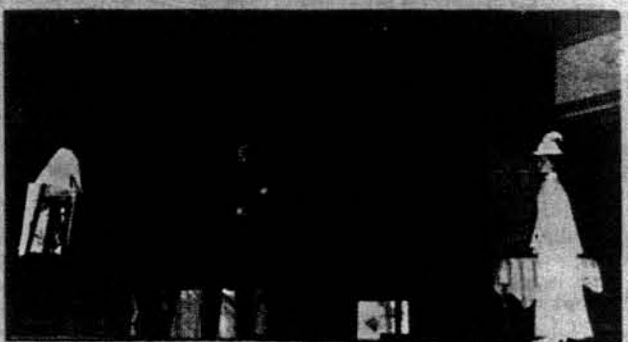

Подружжя Каневичів — Корній і Ріта — в нервовому словесному змаганні. Збоку стоїть „злий геній" Корнія — Сніжинка. (Зліва направо): Лев Волянський, Ліда Прокоп і Стефа Назаркевич. (Фото: ІКА)

Добре розреклямована й ідеально підготована п'єса „Чорна Пантера і Білий Ведмідь" Володимира Винниченка, прем'єра якої силами нюйоркської Студії Мистецького Слова під керівництвом режисера Лідії Крушельницької відбулася при виповненій по вінця тисячній залі у Фешин Інституті в неділю, 16-го листопада, в Ню Йорку, перетворилася в особистий і груповий тріюмф директорки-педагога і всієї Студії — кільканадцяти молодих і молоденьких її учнів.

Однорічна наполеглива праця над тяжкою, психологічною п'єсою з несамовитим сюжетом дала гідні плоди, коли перед вісьмома сотнями глядачів на сидячих місцях і перед сімома десятками глядачів на стоячих (а було чимало й таких, що не дістали квитків і мусіли відійти, бо за нормами безпеки в залі більше як 70 стоячих місць не сміє бути) — студійці виворожили п'єсу, тримаючи свою гру від початку до кінця не на аматорському, а таки професійному рівні, навіть не на студійному!

Сама ж п'єса — „не для дітей".

Від головних виконавців ролей починаючи, до дієвих осіб, які перебували на сцені лиш незначну кількість часу, всі студійці „тривали в своїх образах і володіли здатністю вияву внутрішнього стану персонажів і складних підтекстів" цієї прецікавої драми з постійним нагнітанням напруження, — як колись сказав маестро Гірняк з нагоди подібної мистецької перемоги Студії.

Чорна Пантера — Ріта Каневич у виконанні Ліди Прокоп-Артимишин була без закиду; молода зірка Студії виявила і цей раз своє справжнє драматичне вміння й обдарування. Кроку їй дотримував несподівано для багатьох присутніх 22-річний Левко Волянський, Корній — Білий Ведмідь, який виступав на українській сцені перший раз і який зумів дати переконливий образ мистця, розтерзаного проблемами родини, з одного боку, і служіння мистецтву з другого, аж до фатального кінця.

Велика й відповідальна роля Сніжинки була в руках Стефи Назаркевич, вже також заавансованої учениці Лідії Крушельницької. За нею багато успішних виступів у великих ролях спектаклів Студії. Чарівна з вигляду й граціозна, молоденька акторка вела ролю Сніжинки цілком у пляні задуму драматурга, а з побажань висловлювано до Сніжинки-Назаркевич після вистави, щоб вона говорила трошки повільніше в майбутніх показах п'єси, бо високий стиль часто інтелектуально наснаженої розмови з сентенціями на тему філософії мистецтва вимагає повільнішої розмови для кращого вчування глядача і слухача.

Всі інші ролі, відіграні молодими студійцями дуже добре й з глибиною розуміння складности фабули й ідеї п'єси. На вирізнення заслуговують всі: Орест Кебало — Мулєн, критик; Марко Лисняк — Янсон; Тарас Яремко — Мігуелес, мистець; Богдан Кузишин — Блєк; Лесик Кмета у двох ролях Ґарсона і Лікаря; Лаврентія Туркевич; Надя Диба-Подоляк; Ярослав Шуль у майже гумористичній ролі Кардинала, мистця; Олег Данилюк; Юрко Вижницький; Рома Кришталька, та насамперед сама Лідія Крушельницька, яка крім подвижницької праці директора, постановника й режисера, на неухильне прохання студійців погодилася грати ролю Корнієвої матері Ганни Семенівни.

Слід тут зазначити, що всі ролі мають також другу обсаду, як це є звичаєм постановок Студії завжди. В цій другій обсаді гратимуть ролі: Марта Лопатинська (Пантера), Андрій Юзенів (Корній), Софія Зєлик (Сніжинка), Ярослав Шуль (Мулєн), Адя Роговська (Мати) й інші, згадані у першій обсаді , але переважно на інших ролях, що дає нагоду режисерові-педагогові й студійцям вивчати паралельно не одну, а більше ролей, у той спосіб поширюючи свій репертуар актора виконавця й знавця драматургії.

До успіху п'єси додали своє вміння численні інші особи, від яких залежна директор Лідія Крушельницька і про яких вона постійно висловлюється з найбільшою вдячністю. Це всі ті знавці своїх специфічних ділянок під час постановки п'єси, без яких не можна було б обійтися. Тут перед ведуть хореограф Ольга Ковальчук-Івасівка, композитор і піяніст Ігор Соневицький, Юрко Гречило — оформлювач сцени й світла, Марійка Шуст — костюми, Христя Шмігель — маляр і реквізитор, Анна Зєлик і Аніта Мандзій — виконання костюмів, Гелен Берґман, скрипаль, та багато інших працівників за лаштунками, від яких роїлося за сценою і перед спектаклем, і під час перерв, і на закінченні. Деякі актори, як Тарас Яремко, допомагають і на сцені і за сценою.

Як звичайно, розпромінена й щаслива ще одним ошоломлюючим успіхом, режисер Крушельницька не забула дати данину своїй власній вчительці, основоположникові Студії Мистецького Слова, корифеєві українських театрів Олімпії Добровольській. Це ж з її і Йосипа Гірняка Драматичної Студії вийшла сама Крушельницька. На спектаклі п'єси Сніжинка-Назаркевич з грацийним уклоном і з великою шанобою вручила китицю чудових квітів під оваційні оплески залі зворушеній до краю славній Добровольській — першій „Сніжинці" в свій час. Квітами була обдарована і маестро Лідія Крушельницька, як це дітється завжди — і дуже заслужено — після кожної вистави Студії.

Спонзорувало прем'єру „Чорної Пантери й Білого Ведмедя" Товариство „Самопоміч", відділ в Ню Йорку. Щодо матеріяльного успіху, то — як правило — з першої вистави, навіть такої, як цей раз, що випродано було кожний квиток вже далеко перед датою, ще не можна мати прибутку, — казала режисер, — бо кошти підготовки костюмів, декорацій і всього іншого, пов'язаного з виведенням на сцені великого твору, є велетенські. Щойно з наступними виставами переважно можна сподіватися „вирівняння рахунків".

Тим же часом треба подбати, щоб і інші міста українського скупчення мали нагоду побачити п'єсу — чергове досягнення невтомної Крушельницької. З Вашінгтону й Філядельфії вже є запрошення. Поговорюється і про те, щоб півгодинний монтаж з п'єси у виконанні Студії передати на радіохвилях в Україну з Мюнхену, — інформує пані режисер. В плянах також відвідати й інші міста ЗСА й Канади. І скрізь нести, як багато разів вже перше, — українське слово в досконало виведеній п'єсі — це „національне диво — в якому молодь, хоч народжена за тисячі миль від України, говорить так українською мовою, наче б вони приїхали щойно з України" — як підкреслювалося вже не раз у десятках захоплених рецензій на виступи Студії Мистецького Слова з її незрівняною керівницею й надхненницею.

Цією п'єсою Студія довела незаперечне, що в Ню Йорку є український театр і є „активний і спраглий доброї п'єси український глядач" в Ню Йорку і поза Ню Йорком, як це можна вже вичути з відгуків на цей черговий тріюмф Студії Мистецького Слова Лідії Крушельницької.

Людмила Волянська

КОЛЯДА НА ПОТРЕБУ ЗУАДК-у

Кожного року у Різдвяному періоді, Провід Злученого Українського Американського Допомогового Комітету (ЗУАДК), звертається до української спільноти за благородною пожертвою на „КОЛЯДУ ЗУАДК". Зібрані цією дорогою грошові фонди дають нам змогу, бодай частинно , забезпечити життєві умовини нашим потребуючим братам і сестрам.

А потреби є великі і наполегливі. Численні українські родини, які за різних умовин приїжджають з СССР, Польщі, Чехо-Словаччини, Югославії та інших країн, є вповні здані на нашу поміч й допомогу в матеріяльному і правному аспектах. Багато із них живе у злиднях і нужді у збірних еміграційних пунктах у Відні, Римі, Мюнхені та інших містах Західньої Европи. Їх треба переселити чимскорше до відповідних країн, знайти потрібне мешкання, працю та бодай мінімально забезпечити їх життєвими умовинами у перших місяцях побуту. Томуто крім фінансових засобів нам конечно потрібно спонзорів-опікунів для цих новоприбулих еміґрантів, що є передумовою їхнього скорого переселення.

Але є ще й інша частина українців, які дуже потребують нашої допомоги. Це ті, яким ворожі чинники закидують різного роду „злочини" нібито поповнені під час Другої світової війни: Правна оборона для них є річчю необхідною, бо цим самим ми боронимо добре ім'я українців. Але воно пов'язане рівночасно з великими фінансовими коштами, які ЗУАДК не є в силі покрити без допомоги української громади.

Як відомо, ЗУАДК постійно опікується дисидентами та їхніми родинами, які недавно прибули до країн вільного світу. Майже кожний із них одержав від ЗУАДК поважну грошову допомогу та інші форми опіки.

Наші фінансові спроможності є базовані виключно на пожертвах і датках зібраних серед української громади та наших організаціях й установах. Дуже відрадним явищем є те, що деякі українці залишають у своїх тестаментах-завіщаннях відповідні фонди на допомогову діяльність ЗУАДК-у. Це дуже шляхетні та гідні до наслідування почини, що йдуть в унісон ЗУАДК — БРАТ БРАТОВІ!..

Ми віримо,що коли з нагоди Світлого Празника Різдва Христового Ви засядете з родиною до святкового столу, пригадаєте зі щирістю про наших потребуючих братів і сестер та зволите ласкаво зложити свою щедру пожертву на допомогу тим, що в злиднях і недостатках на неї нетерпеливо чекають.

ХРИСТОС РОДИВСЯ — СЛАВІМ ЙОГО!

Екзеутива ЗУАДКомітету

Число звільнення від податку: 23—1360863

Грошові пожертви, які можна відтягати від податку, прохаємо слати на подану адресу: United Ukrainian American Relief Committee, 1321 West Lindley Avenue, Philadelphia, Pennsylvania 191141.

З танкового нотатника

Читаємо в програмі: перше число — це „Прелюд", і з острахом думаємо, чи знову в який вже раз появляться дівчата з рушниками? Перший раз, як ми це побачили у виконанні Ансамблю Вірського — і, просимо не забувати, що це його задум — то були потрясені і захоплені. Та після численних аматорських версій...

Та ні, „Прелюд" робить гарне враження і знайомить з учасниками ансамблю та репертуаром. А головне ясно з першого моменту, що хореограф має індивідуальний підхід у своїй творчості. Єдине зауваження до прелюду: поетичні слова про Україну зовсім зайві — Микола Жуковин протягом цілої програми своїми творами ясно говорить про любов до України, йому слів непотрібно — його мова — це рух, танок.

Калейдоскоп рухів, кольорів і музики творить образи з різних кінців України: Бойківщини з її іграми та танцями; південний темперамент сусідньої Молдавії; козацьке залицяння на Кубані; Гуцульщина з колекцією старих „ґаздів", що згадують молодість; лірика Наддніпрянщини — сольо на тлі „Верби", що під час танцю перетворюється в хор старовинної грецької драми; актуальний гумор „Боксерів, що не поїхали на Московську Олімпіяду" та на закінчення „Гопак", що вихором проходить по сцені і примушує глядача підтанцьовувати та плескати в долоні.

Все це дає нам можливість і приємність познайомитися з хореографом непересічного таланту. Безмежна його фантазія проявляється у різноманітності тематики та опрацюванні кожного танку. Почуття гумору його дає нам образ людських слабостей і можливість щиро посміятися не лише над своїм ближнім, але й над самим собою. Інтеліґентність та розуміння людської психології уможливило керівникові з дуже різноманітного людського матеріялу за короткий час (три-чотири місяці) створити цілість-ансамбль. Наслідок уміння збудувати програму різноманітну та захоплюючу для глядача та для танцюриста проявляється в ентузіязмі, з яким виконується танок. Все це свідчить про майстра першої ранги.

Не вичислюємо тут окремих танцюристів-солістів. Вони всі напевно розуміють, що аналізувати окремі ролі і виступи солістів ще зарано. Усі члени ансамблю — як всесторонньо вишколені солісти, так і ті танцюристи, які були вишколені в балеті і перший раз познайомилися з українським танцем, працюючи в ансамблі, а також ті учасники аматорських гуртків, що з любови до українського танцю стали членами, безумовно якнайкраще старалися вив'язатися зі своїх завдань.Очевидно, що керівник має багато критичних зауваг до всіх членів після кожного виступу. Та це так належиться — ця наука і досвід потрібні кожному танцюристові - професіоналові.

Треба також тут згадати фундацію, яка уможливила існування цього ансамблю. Той факт, що назбиралася група людей, яка фінансово підтримує ансамбль — це доказ рівня їхньої культури.

Початок вечора — „Прелюд", дав можливість ознайомитися з членами Українського Фестивального Ансамблю Танцю /УФАТ/ та репертуаром. Вечір в Рочестері й інші цього першого сезону — це прелюд до дальших років праці. Завданням УФАТ'у — стати професіональною мистецькою одиницею. З того, що ми бачили, ясно, що безумовно є потенціял, щоб досягнути цієї цілі. Бажаємо успіхів у творчій роботі та здійсненні усіх плянів на майбутнє.

Оксана Вікул

Кентон допоміг Українському Гарвардові

Клівленд-Кентон, Огайо, (Комітет ФКУ).— У неділю, 16-го листопада цього року, невеличку українську громаду в Кентоні, Огайо, відвідали представники Головної Екзекутиви Фонду Катедр Українознавства (ФКУ) інж. В.Лагошняк і д-р Р.Процик та від Українського Гарварду—Богдан Тарнавський.

Гості взяли участь у Святій Літургії, яку відправив о. Остап Оришкевич в місцевій українській церковці. Сразу ж після Богослуження у церковній залі відбулась інформативна зустріч представників Українського Гарварду з громадянством. Зустріч відкрив Іван Фінковят, голова місцевого комітету ФКУ, привітавши присутніх та попросив до слова гостей.

Присутні з великим зацікавленням вислухали інформації про діяльність Гарвардського Центру Українських Студій, про його потреби та пляни на майбутнє. Раділи досягненням цієї наукової установи, її широкими міжнародними зв'язками, викладацько-навчальною програмою, науковими дослідами, публікаціями, збагачуванням україніки в бібліотеках університету, наявністю молодих талановитих людей, які вирішили присвятити все своє життя українознавчим студіям та праці для розвитку української науки. Присутні довідалися теж, що ФКУ зобов'язаний до кінця цього року сплатити адміністації Гарвардського університету 400.000 долярів, щоб правно і практично міг працювати Український Науковий Інститут.

З прихильністю прийняли українці Кентону звідомлення про розвиток кампанії ФКУ, про підготову та пляни видати джерельну наукову працю у двох томах —в українській і англійській мовах —про жахливу трагедію українського народу—штучно створеного москалями голоду в Україні в 1932-33 роках—з приводу 50-річчя цієї жахливої трагедії. Для реалізації цього проєкту зроблено вже підготову, продумано деталі та підшукано наукових співробітників. Щоб згадана праця могла появитися до 1983 року, підготова, досліди і друк коштуватимуть найменше 120.000 долярів.

На заклик голови комітету ФКУ І.Фінковята одержано слідуючі пожертви: д-р Ярослав і Ляриса Музики 1,000 дол., д-р Богдан Панасюк—500 дол.; І.Фінковят—300 дол; по 200 дол: А. Процик, П.Гудзовський, А.Домчак, В.Пацула; по 100 дол.: д-р М.Якимів, І.С. Зварун, Б.Маланій, М.Мельник, І.Іваницький, І.Демчишин, М.Опришко, П.Бабич, А.Скубяк, І.Бик, Н.Куціл, Ф.Гаврилюк, М.Допілка, В.Григорчук, В.Коцюбура, М.Бурий, о.В.Волощук, М.Сметанюк, В.Солук, П. Сахаревич, С.Жабінський, інж. В.Юськів.

Разом під час згаданої зустрічі зібрано 4800 долярів. Збірка пожертв продовжується. Переводить її місцевий представник ФКУ Іван Фінковят.

Хоч Гарвардський університет трохи віддалений від Кентону, все ж таки справа Українського Гарварду була і є українцям в Кентоні близька і дорога. Їхня прихильність та поміч є чи не найкращим, бо конкретним виявом єдности, правдивої творчої національної єдности.

Учитель, який вмів дати дитині українську книжку

(Пам'яті Осипа Байка)

Їдемо до Рочестеру — це ж перша для нас нагода побачити новий Український Фестивальний Ансамбль Танцю з Торонта, який, судячи з форми оголошень у пресі, заповідається професійно. Щодо мистецького керівника ансамблю Миколи Жуковина, то з короткої біографії в програмі нема найменшого сумніву про його професіоналізм і рівень; це треба підкреслити, бо досвід останніх років, коли на наш континент почали приїжджати мистецькі сили з Совєтського Союзу, в тому числі й у ділянці танцю, показав, що далеко не все і далеко не всі вони там вишколені, обов'язково на мистецькому рівні.

Давно це було, мабуть, під кінець 20-их років. Я вперше зустріла проф. Байка в школі українознавства Товариства "Рідна Школа" при вулиці Черест. Був він невисокого росту, мав ясні очі, що широко дивились прямо в обличчя, і говорив дещо лемківським говором. Учив першу клясу і завідував шкільною бібліотекою, яка вміщувалась у двох картонових скриньках.

Цю "бібліотеку" кожної суботи привозив в авті здому до школи (бо шафи ми в школі не дістали) і двигав до кляси, в якій відбувалися лекції. Там перед початком навчання,— а лекції починались о 2-ій год. по полудні і діти сходились дуже вчасно — і в часі навчання позичав дітям книжки.

Але було у св.п. О.Байка й інше зацікавлення книжкою: він був любителем-переплетником. І всі книжки, які були в цій шкільній "бібліотеці", він завзято і ретельно оправлював. Не раз звертався навіть до нас, учителів, питаючи, чи маємо книжки до оправи.

Одного разу треба було мені позичити книжку, і я, прийшовши вчасно до школи, пішла до кляси проф. Байка. Ставши в дверях його кляси, я побачила таку сцену.

Біля письмового стола стояв покійний Осип Байко, а коло нього ці дві скриньки книжок. Довкруги "облягли" його діти. Св.п. Байко витягнув зі скриньки книжку, підніс її до гори і заговорив:

—Діточки! Це дуже цікава пішла в ліс шукати свою улюблену кіточку, а там у лісі...Раджу вам, діти, цю книжечку прочитати. Хто хоче знати, що сталося з тією дівчинкою?

— Я...я...я...— і одна за одною підносились вгору руки учнів.

Байко, віднотувавши, хто позичив книжку, а хто записався, щоб позичити цю книжечку пізніше, витягав зі скринь наступну книжку, і сцена повторювалась.

Я стояла в дверях і не наважувалась увійти до кляси.

Іншим разом, коли мені довелося знову в якійсь справі зайти до першої кляси, я застала картину роздачі книжок.

—Ти, Івасю, вже прочитав книжку?

— Вже.

— А сподобалась вона тобі?

— Навіть дуже.

— А, розкажи нам, чому ця книжечка тобі сподобалась?

— Бо, бо там є про такого хлопчика , що робив собі авто.

— Бачите діточки, яка то чудова книжка. Чи не варто і вам її прочитати?

Половина учнів клясу піднесла вгору руки.

На початку 60-их років Осип Байко закупив фарму і виїхав з Детройту. З цього часу ми зустрічались рідко.

А ось у минулому році він приїхав на Діброву зробити порядок у своїй ділянці. По-сусідськи я вийшла його привітати. Ми, спершись на граблі чи лопати, розговорились. Цим разом св.п. Байко дуже говірливий: і про господарськи справи, і про своє "фармування": а там пригадали і школу, і інші громадськи справи. Був такий щирий і відвертий, якими були і його очі, і мав державно-творчий погляд на завдання української діяспори.

Це була наша остання зустріч.

На весні цього року, 24 травня,відійшов Осип у Вічність. Залишив по собі пам'ять шанувальника і любителя української книжки; учителя, якого учні дуже любили і шанували. І ще сьогодні неодин із колишніх його учнів тепло згадує його, а їхні батьки глибоко вдячні йому за те, що вмів заохочувати дітей до читання українських книжок.

Фалина Любинецька

Вшанували 80-річчя проф. д-ра В. Кубійовича в Мюнхені

Ювілейний вечір 80-річчя проф. д-ра В. Кубійовича. За президіальним столом, під час співу „Многая літа", стоять (зліва): д-р А. Фіґоль, Владика Платон Корниляк, ювілят проф. д-р В. Кубійович, о. протопресв. Палладій Дубицький, ректор УВУ проф. В. Янів. (світлив В. Забавський)

Наукове Товариство ім. Шевченка в Европі та Український Вільний Університет у Мюнхені відзначили у п'ятницю, 31-го жовтня цього року, ювілей 80-річчя визначного вченого, дослідника і педагога — проф. д-ра Володимира Кубійовича.

Вечір відбувся у приміщеннях УВУ і був гідним закінченням подібних, в цьому році вже відбутих, святкових зустрічей в Америці, Канаді та Франції. У програму імпрези входили ювілейна доповідь ректора УВУ проф. В. Янева, виголошення й відчитання привітів, виставка наукових праць ювілята (виготовлений список обняв понад 60 титулів) і товариська зустріч з ювілятом при холодному буфеті.

Вечір відкрив д-р А. Фіґоль, привітавши в президії поруч ювілята представників обох наших церков — Владику Платона Корниляка і о. протопресвітера П. Дубицького, а також усіх учасників, зокрема довголітнього куратора Дому Української Науки д-ра Й. Маврера. Серед присутніх гостей, — яких було коло 100 осіб, — були представники наукових і громадських установ — о. проф. І. Гриньох, УБНТ; проф. Ю. Бойко, УВАН; інж. Г. Комаринський, УТГІ; мґр А. Мельник, ЦПУН; ген. В. Татарський, Союз Українських Ветеранів; О. Штайнер, ОУЖ; М. Саляк, Пласт, та інші.

Ректор В. Янів дав у своїй доповіді чітку сильветку особи ювілята як людини, визначного вченого, дослідника, громадського діяча, а передусім — організатора нашого наукового життя на поселенні. Доповідь буде опублікована. Пластуни Оксана Чорній і Осип Спєх вручили ювілятові китицю квітів після привіту, виголошеного командантkою Марією Саляк. Відчитано привіти від Патріярха Кардинала Йосифа; президента УНР М. Лівицького; президента СКВУ М. Плав'юка; проф. О. Оглоблина та проф. Г. Штадтмюллера. Виголосили привіти Владика Платон, о. П. Дубицький, о. проф. І. Гриньох, проф. Ю. Бойко. Предсідник вечора подав до відома, що, крім вищезгаданих, наспіли ще привіти від ректора УТГІ проф. І. Майстренка; ред. М. Добрянського (Лондон); подружжя проф. О. і Г. Горбачів (Франкфурт); проф. Й. Кратохвіля (Штутґарт); д-р Надії Плющ (Мюнхен); д-ра Я. Маковецького (Мюнхен); проф. П. Потічного (Гамільтон) і від о. М. Леськовича (Гамбурґ).

На закінчення до присутніх звернувся сам ювілят. Подякувавши організаторам вечора, він підкреслив, що подібні зустрічі з громадянством у Канаді чи ЗСА мали інший характер ніж у Парижі й Мюнхені. За океаном йшлося про мобілізацію фондів на закінчення Енциклопедії Українознавства. Українська діяспора в Канаді й ЗСА виявилася надзвичайно співзвучною до справ ЕУ і його поїздка увінчалася (завдяки патронатові НТШ-Сарсель в Торонто) дуже поважним успіхом мобілізації понад чвертьмільйона долярів, фондів на цілі ЕУ. Але вечір у Мюнхені має для нього особливо симпатичний харакер, бо Мюнхен пов'язаний у нього з рядом приємних спомннів про початки його еміґраційного етапу праці, про установи, події, людей і про багатьох, сьогодні вже покійних, наукових співробітників. Ювілят подякував проф. Яневу за змістовний реферат. Згадавши інших промовців на таких зустрічах - бенкетах він подякував ред. І. Кошелівцеві за його слово на вечорі у Парижі (воно лежало окремою брошурою для кожного учасника при вході) і підкреслив, що виступи проф. О. Оглоблина і проф. Ю. Шевельова наголошували політичний аспект в його працях і громадській діяльності. Сам ювілят вказав на національний і політичний момент при відновленні ним діяльности НТШ, знищеного большевиками разом з його великим науковим доробком — понад 600 томів наукових праць. Той політичний аспект є і при виданні ЕУ, і тому він вже 33 роки „тягне це невдячне діло", відкинувши свого часу пропозицію обняти катедру географії в університеті у Берліні.

Серед присутніх привітав ювілят Софію Янів, яка приїхала на цей вечір зі Сарселю, як найдавнішу співробітницю, ще з 1947 року в Мюнхені аж донині. Згадав, що йому було мило відзначувати свого часу своє 70-річчя (тоді появилася його автобіографія „Мені 70"), а тепер 80-річчя. Але вже непевний за своє 90-ліття... „що подумають на небесах?". З турботою про майбутнє він говорив: „... ми відходимо і є проблема молодого покоління науковців, які не можуть бути стовідсотковими українськими вченими, бо вони вже американські чи канадські вчені"..., а це — велика різниця у підході й настанові до проблем. Подякувавши щиро присутнім, ювілят прохав підтримки в його дальших зусиллях.

Постанням з місць й відспіванням многоліттєвія закінчилася перша частина вечора. Після того учасники оглядали виставку вже рідкісних нині праць В. Кубійовича та бібліотеку ВУ.

Поступово сходилися всі до залі, де відбулося прийняття при склянці вина й буфеті, що його дбайливо приготовили пані: К. Леммер, Ц. Фербер і М. Заяць. Ювілят ще раз подякував усім організаторам і усім гостям, що таким симпатичним вечором вшанували його 80-ліття.

д-р Богдан Кузь

МОВА ПРО МОВУ

СТОРІНКА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

О слово рідне! орле скутий!
Чужинцям кинуте на сміх!
Співочий грім батьків моїх,
Дітьми безпам'ятно забутий.

О. ОЛЕСЬ

Рік II ГРУДЕНЬ 1980 4 (7)

У попередніх випусках „Мови про мову" ми нераз писали про те, яке значення має рідна мова для розвитку національної культури народу. Не хочемо раз-у-раз повторювати цього, що зацікавлення мовою й активна праця над нею інтелектуально розвиває індивідуальних мовців, а що важливіше, в наших умовинах вона є кращим засобом оборони проти русифікації, як усякі заяви, резолюції та протести, хоч безперечно усі ці інші заходи також нам потрібні.

Дуже промовистими прикладами акції для розвитку рідної мови є факти з життя інших народів, про які хочемо в цьому випуску поінформувати наших читачів. Навіть примітивні народи, що тількищо почали ставити перші кроки на історичній арені, починають впроваджувати в державні установи свою мову, донедавна ще діялект примітивного племени. В Ізраїлі тридцять два роки тому впровадили як державну мову призабуту і майже завмерлу староєврейську мову і пристосували її до модерного життя, модерної науки й техніки.

*Нам, що живемо в Америці, цікаво буде довідатися, як американці створили свою власну версію англійської мови. Творцем американського варіянту англійської мови є Ноа Вебстер (*Noah Webster*). Після американської революції, коли з британської колонії утворилася самостійна американська держава, Вебстер, тоді ще молодий учитель, не міг примиритися з цим, що його молода нація мусіла вживати в школах британських підручників, не маючи ще своїх-власних. Він казав, що національна гордість не дозволяє йому мати почуття будь-якого зобов'язання супроти Англії. Тому він, учителюючи в Гошені, Н. Й., вечорами працював над правописним підручником. У цю першу свою книжку Вебстер включив перші американізми, які досі відрізнюють американський правопис від англійського.*

У передмові до книжки він закликав до звільнення американської літератури від англійських впливів. Він заявив, що національна честь вимагає власної американської системи не лише в політиці, але й мові. Коли, одначе, у 1782 р. книжка була готова до друку, він довідався, що в Америці не опубліковано ще ні однієї книжки. Тоді він звернувся до видавця газети в Коннектікаті і намовив його видати 5000 примірників свого підручника. Нарешті в 1783 р. книжка Вебстера під заголовком „Граматичний інститут англійської мови" була надрукована. У неї Вебстер, крім правопису, включив також американську історію, природознавство, географію і навіть моральні поучення про добру поведінку учнів. За дев'ять місяців усі 5000 примірників розпродано.

Книжку незабаром перевидавано кілька разів і вона знайшла широке зацікавлення в молодій країні. Її популярність перевищувала одна тільки Біблія. Переселенці й трапери-мисливці, що їхали колонізувати американський Захід, везли на своїх возах поруч Біблії також Вебстерів правописний підручник. Та, незважаючи на популярність своєї книжки, Вебстер матеріяльного успіху не мав. Проте його патріотизм був такий сильний, що він присвятив працю цілого життя, щоб американізувати англійську мову. Коли йому було 70 років, він видав свій Словник англійської мови. У словнику було 70 тисяч слів. Хоч Вебстер дістав високі похвали від американського Конгресу, грошового успіху він знову не мав. Не зневірюючися холодним відношенням видавців, він на 80 році життя рішив видати працю свого життя власним коштом і на цю ціль мусів заставити свій власний дім.

Тим разом успіх його словника був величезний. У 1850 р., коли населення Америки становило всього 23 мільйони, продано один мільйон примірників, впродовж наступних десятьох років 15 мільйонів примірників, а в одному тільки 1890 р. продано 60 мільйонів примірників. Нечуваний успіх Вебстерового словника продовжується до наших часів. Над його поліпшенням і пристосуванням до термінології модерних часів працюють десятки найкращих мовознавців. Кількість слів у найбільшому словнику Вебстера зросла до 800 тисяч. Він завжди видається мільйоновими тиражами.

Історію Н. Вебстера і його твору ми навели тут, як приклад на те, як багато може зробити одна людина для справи, що її вона ставить на перше місце серед найважливіших проблем свого народу.

М. О.

У наших сусідів

У зб. *Культура слова*, Київ, 1978, ч. 15, ст. 76-81, поміщена цікава стаття про те, як чехи й словаки працюють над підвищенням культури своїх мов, і як цією працею ентузіястично й активно цікавляться широкі кола громадськости. Для інформації наших читачів із тієї статті вибираємо місця, які показують співпрацю чехів і словаків з мовознавчими центрами, що керують роботою над піднесенням їхньої мовної культури.

Інститут чеської мови при Чеській Академії Наук співпрацює з фахівцями інших галузей у створенні термінології та з журналістами в підвищенні мовностилістичного рівня періодичної преси. При Інституті працює мовна консультація. З 1946 р. по 1971 р. вона відповіла на 48,546 листовних запитів, тобто на 1943 запити річно і на 241.340 телефонічних запитань.

Крім того, співробітники Інституту відповідають на 800 листів щороку. Питання культури мови висвітлюється в двох спеціяльних журналах.

Ведеться постійна боротьба проти стереотипних текстів, проти багатослів'я, непотрібних повторів, безмістовних речень та непродуктивних форм.

Празькі радіостанції мають щоденні п'ятихвилинні передачі перед сьомою годиною ранку. Крім цього, проводяться регулярно популярні лекції „Наша рідна мова". Автори передач, що входять до циклу „Мовний куток", хочуть виробити у мовців активне ставлення до рідної мови. Редакція „Мовного кутка" дістає щороку понад 1000 листів. На прохання слухачів друкуються матеріяли радіопередач.

Багато уваги чехи приділюють мовному вихованню в школах, де організатори намагаються зробити навчання чеської мови цікавішим і привабливішим. Велике значення надають також позашкільному мовному вихованню і для розбудження в молоді зацікавлення рідною мовою організують олімпіяди чеської мови, на останньому етапі яких визначають переможців, нагороджуючи їх 14-денним побутом у літньому таборі.

Ентузіястичне ставлення чехів до праці над досконаленням рідної мови є живим виявом правильного зрозуміння ідеї чеського поета Яна Неруди, що ще в 19-му сторіччі сказав: „*Рідна мова — це серце народу. Народ живе доти, доки живе його мова*".

Подібно, як чехи, словаки також інтенсивно працюють над виробленням своєї літературної мови, усуваючи з неї недоліки, зумовлені невідрадними історичними умовами. В останні десятиріччя словацька мова з творів клясиків літератури перейшла в наукові й технічні лябораторії, на сторінки газет та журналів. Так, як у чехів, Словацький Інститут мовознавства має мовну консультацію, співробітники якої щороку відповідають на 500 листів, щотижня на 100-150 телефонічних запитань.

З 1945 року у Словаччині видано понад 30 термінологічних словників. У редакціях і видавництвах та на семінарах учителів відбуваються постійно бесіди на мовні теми. Журнал *Культура слова* служить актуальним потребам мовної практики і в різноманітних рубриках старається зацікавити все суспільство проблематикою мовної культури і виховати в молодого покоління свідоме й активне ставлення до рідної мови. У журналі є серія „Читаємо словник словацької мови", де проводиться аналіза тлумачного словника.

Там також систематично дають мовну аналізу клясиків літератури, книжкових публікацій, журналів і газет.

У трьох словацьких газетах і в деяких журналах один раз на тиждень друкують мовні рубрики. Двічі на тиждень проводяться мовні радіопередачі. Частина з них вийшла книжкою під назвою *Мовна консультація.*

Факти, що їх подає Г.І. Неруш у вищеобговореній статті „Мовна культура в Чехословаччині", насувають багато міркувань. Треба подивляти ці два малі народи, особливо словаків, яких населення десять разів менше від населення України, за їх активне й живе зацікавлення працею над досконаленням рідної мови. У наступному випуску „МПМ" подамо інформації про те, як ця проблема виглядає в „квітучій" Українській РСР.

Ред.

Із сторінок наших газет

Як уже писали ми в 2/5/ випуску „МПМ", в нашій пресі завжди можна подибати ряд мовних помилок та відхилень від норм літературної мови. Хоч ця стаття не була чарівною паличкою, під помахом якої з наших газет зразу зникли всі мовні недоліки, проте продовжуємо далі нашу дискусію, повторюючи нишком слова великого поета „може ще найдеться серце...карі очі...", і вірячи, що, може, все таки деякі редактори і дописувачі прочитають наші думки й спостереження та призадумаються над потребою перевіряти мову своїх писань у словниках та довідниках.

Свої спостереження опираємо злебільша на матеріялі із наших двох щоденників у ЗСА. Беремо до уваги передовсім типові помилки, цебто такі, що найчастіше повторюються в різних статтях та дописах.

З Яновим чи Яновом; з Семчишином чи Семчишиним

Багато клопоту нашим журналістам та дописувачам справляють прізвища прикметникового типу на *-ів* та *-ин*, особливо в орудному відмінку однини. Найбільше попадає тут прізвищу проф. Янова, тому, що про ректора УВУ частенько таки пишуть у газетах. І так приходиться читати різні форми, такі як *з Яновом, з Яновим*, а в одному запрошенні написано навіть про зустріч з проф. *Янівом* (аж дві помилки!).

Таку саму безпорадність подибуємо і в інших прізвищах того самого типу: *з Кравцевом, Кравцевим* і навіть *Кравцівом; Івановом, Івановим, Іванівом*... Подібні хитання помічаємо і в уживанні закінчень у прізвищах на *-ин*: *розмова з Дмитришином і Семчишином*, але „...він карався разом з Лук'яненком і *Яцишиним*".

Проф. Олекса Синявський у *Нормах української літературної мови* / Київ, 1931 і Львів, 1941/ визначив ясно, яких форм треба вживати в цих прізвищах: „Прізвища на — *ів* зберігають прикметникові закінчення в орудному однини". Згідно з цим треба говорити і писати: *з Драгомановим, з Кравцевим, Яновим, Костомаровим*.

Далі проф. Синявський пише, що „ прізвища на *-ин* цілком перейшли іменникову відміну". Отже, згідно з цим буде *з Солошином, Сенчишином, Волошином, Яцишином*. Ті самі правила приймає також проф. Ю.Шевельов у *Нарисі сучасної української літературної мови*, Мюнхен, 1951.

У сучасних київських граматиках уже, на жаль, змінено закінчення *-ом* на *-им* в прізвищах типу *Волошин*, щоб було так, як у російській мові. Отже в усіх тамошніх виданнях подибуємо тепер тільки форми: *з Волошиним, Семчишиним, Яцишиним*.

Одначе нам, що зберігаємо традиції академічного правопису 1929 р. та „Норм..." Синявського, треба, очевидно, вживати форм *Волошином, Симчишином, Яцишином, Дмитришином*.

Боряться чи борються, бачуть чи бачать

Часто в наших газетах подибуємо дієслівні форми, що виникли внаслідок змішання закінчень двох різних дієвідмін: „ Народи, що *боряться* за свою свободу", „*Борячись* за справедливість, вони були приготовані на все", „У млинах *мелять* муку": „Квебекські сепаратисти *коляться* на групи".

У наведених дієсловах замість *боряться—борячись, мелять—мелячи, Колять—колячи*, треба говорити й писати *борються—борючись, мелють—мелючи, колють—колючи*. Ці дієслова належать до І-ої дієвідміни, що мають тематичний голосний *-е-* /*-є-*/ в більшості закінчень теперішнього часу і закінчення *-уть* /*-ють*/ в третій особі множини так, як у дієсловах *іду, ідеш, ідуть; знаю, знаєш, знають*. У дієприслівнику теп. часу ці дієслова мають наросток *-учи* /*-ючи*/: *ідучи, знаючи*, отже і *борючись, мелючи, сміючись*.

Рівнобіжно з цим часто подибуємо також такі форми: .. „Не *бачуть* лісу поза деревами"; „Не *бачучи* війська, вони йшли далі", „Західні політики не *бачуть* російських потягнень", „Студенти, *бачучи* своїх учителів, розуміють їх краще", „Вони не *роблють* нічого", „Вони не *залишуть* праці".

Дієслова *бачити, робити* належать до ІІ-ої дієвідміни, що має тематичний голосний *-и-* /*-і-*/, а в ІІІ-ій особі множини закінчення *-ать* /*-ять-*/ та в дієприслівнику теп. часу наросток *-ачи* /*-ячи-*/. Отже, правильні форми в цій групі є: *бачать—бачачи, роблять—роблячи, стоять—стоячи, вірять—вірячи.*

Моко

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ КУТОК

НАЗВИ ДЛЯ ВОДІЯ

А. Вовк

З усіх ділянок технічної термінології чи не найширше застосування в широкому вжитку має термінологія, що стосується автомобіля, його догляду та їзди ним. Зацікавлення цією ділянкою в нашому громадянстві наявне вже здавна. Перший підручник про автомобіль вийшов в Україні в 1933 р. під заголовком *Будова, догляд та керування автомобілем*. Термінологія автомобільного транспорту увійшла також в обсяг *Словника транспортової термінології*, що його на рік раніше випустила була Всеукраїнська Академія Наук /370 стор./. У західній Україні декілька років пізніше на тему назовництва для автоводія писав проф. І. Огієнко в своєму популярно-мовознавчому журналі *Рідна мова*.

У післявоєнний час „переміщені" українці зразу ж зацікавилися автомобілізмом та проблемою, як правильно передати українською мовою обширну його термінологію. Вже в рік по закінченні війни у Регенсбурзі в південній Німеччині, вийшла друком книжка інж. Марка Домбровського *Підручник шофера* /96 стор./ з укр.-нім.-анг. словничком. Хоч від цього часу минуло 35 років, і десятки тисяч українців у діяспорі стали автоводіями, наскільки нам відомо, нічого з цієї ділянки не появилося друком поза межами УССР.

Тому із цим випуском сторінки „МПМ" починаємо друкувати статейки про СЛОВНИЦТВО АВТО—ВОДІЯ тематичними групами, що включатимуть теж термінологію шляхів, дорожніх знаків тощо.

Щоб заощадити місце, ми зразу ж подаємо *скорочення*, яких будемо уживати покликуючись на джерела наших інформацій. Основні наші джерела такі: СУМ — *Словник української мови*, Київ, 1970 /досі 10 томів/. ПС — Підсовєтські термінологічні словники та довідники, зокрема: *Російсько-український технічний словник*, Київ, 1961, *Російсько-український словник з машинознавства та машинобудування*, Київ, 1959. *Посібник автолюбителя*, Київ, 1958. Д — *Підручник шофера* М. Домбровського, Регенсбург, 1946. ЗД — Термінологічні словники Золотого Десятиріччя української термінології, видані /Все/ Українською Академією Наук в Києві, в роках 1923-1932, а зокрема: *Словник технічної термінології /Загальний/, Київ*, 1928 та *Словник транспортової термінології*, Київ, 1932.

Сьогодні розглянемо назви різних типів авт та інших моторових засобів перевоження людей і вантажів. В англійській мові існує загальна назва для всіляких засобів транспорту чи перевоження, а саме слово vehicle. Авто, мотоцикл, віз, сани, велосипед /ровер/ — усі вони охоплені цим терміном. Як засвідчують словники, в українській мові / як теж і в російській/, на жаль, нема доброго *однослівного* перекладу цього терміна. Німці передають його терміном „Fahrzeug", поляки прийняли спольонізований ангійський термін „wehicul".

У 50-их роках група інженерів, передумавши і передискутувавши справу перекладу, запропонувала як український відповідник слово *везло*. Це пристрій, що ним *везуть*, подібно як *кермо* — пристрій, яким *керують*, *стерно* — пристрій, яким *стернують* і *гальмо* — пристрій, яким *гальмують*. Тому, що від цього часу не запропоновано ліпшого новотвору, пропонуємо перекладати „vehicle" - *везло* /множина *везла*/. Отже, офіційну англійську назву авта „motor vehicle" передаємо як *моторове везло*. /*Моторове* краще як *моторне*, бо моторний має основне значення — проворний, спритний/. Крім моторових везел маємо ще й *електричні везла* /„electric vehicles"/. Обидва типи об'єднуються назвою *саморушні везла*, або коротше *автовезла* /анг. „automotive vehicles"/. Термін *саморушний* відповідає також англійському „selfpropelled", напр., анг. „selfpropelled lawnmower" передаємо як *саморушна косарка*, або *саморушна газонокосарка*.

(Продовження буде)

Зауважені помилки в „МПМ" ч. 3(6)

(надруковане — в дужках, виправлення — без дужок)

РОЗМОВИ...
12-ий рядок: (по - збогаченому) по-*збагаченому*
в передостанньому рядку: (іших) *інших*.

ІЗ СЛОВНИЦТВА...
друга шпальта (слова при допомозі) слова *утворюються* при допомозі; посередині останньої шпальти: (за маловірними уявленнями) за *марновірними* уявленнями;
в наступному параграфі: (Голосковеч) *Голоскевич*;

ПРО УКРАЇНСЬКУ ОР—ТОЕПІЮ:
наприкінці: (не чути звука Д) не чути *другого* звука Д.

НАЗВИ ПАЛЬЦІВ:
на початку: (Хоч усі ми маємо...) Хоч усі ми, *від маляти*, маємо...
18-ий рядок: (в аналогічному словнику) в *анатомічному* словнику.

А.А. Бурачок

ПРО МОВУ ПОПУЛЯРНИХ ЖУРНАЛІВ

Від редакції: Тут передруковуємо із зб. „Питання мовної культури", вип. 4, Київ, 1970 р., знамениту статтю, що як ідейно, так і висококваліфікованим опрацюванням мовних проблем дорівнює популярній у нас книжці „Як ми говоримо", коли в літературній та науковій продукції на Україні ще не зовсім завмерли ідеї „відлиги" 60-их років. Нашим читачам нетяжко буде знайти їх у наведеній статті. Передруковуємо її повністю, не впроваджуючи ніяких правописних чи мовних змін.

Питання культури мови завжди актуальне й постійно вимагає пильної уваги. Це й зрозуміло, бо чим досконаліша мова, тим легше нею спілкуватися, передавати всі, навіть найдрібніші відтінки думки. Взагалі, на підставі рівня культури визначають і загальний культурний рівень людини.

У піднесенні мовної культури українського народу велику роль відіграє наша преса. Спинімось, зокрема, на мовному оформленні таких українських журналів, як „Наука і суспільство" та „Ранок"[1] Їхня розмаїта тематика, а також стислість і популярність викладу цікавих, хоч і складних проблем науки й громадсько-політичного життя привертає увагу мільйонів читачів. Читаючи доступно написану наукову статтю, повідомлення або художній твір, люди разом з тим учаться правильно вживати вислови й звороти, засвоюють нові слова, нові терміни, удосконалюють лексико-стилістичні засоби вираження думки.

Якщо характеризувати мову зазначених журналів у цілому, то треба сказати, що останніми роками вона значно поліпшилась. Працівники поновлюють у правах ті слова й терміни, що раніше мало або й зовсім не використовували в практиці. Так, журнал „Ранок" правомірно вживає в усіх значеннях термін *кермо*. Слово *руль* з'явилося вперше як дублет до *кермо* в Російсько-українському словнику 1948 р., де воно було вміщене в основному значенні, тимчасом як сфера функціонування терміна *кермо* була різко обмежена: пропонувалося вживати слово *кермо* тільки щодо човна, баржі тощо або в переносному значенні.

Цілком правомірним є надання переваги вживанню слів *уболівальник* (*Р*) замість *болільник*, *праска* (*Р*) замість *утюг*, *річище* (НС) замість *русло*, *житлова* (НС), а не *жила* площа, *залізнична мережа* (НС), а не *сітка*, *ешелон* (Р) поряд із *поїзд* замість состав.

Добре також, що в журналах уживають (хоч і не зовсім послідовно) слова *навчальний* (пор.*навчальний заклад*, НС) замість (учбовий, бо останній не має в українській мові відповідного йому іменника.

Вводяться в обіг менш уживані, „поетичні" слова поряд із загальновживаними. Свіжістю, експресивністю віє від слів *бурштиновий (Р)*, *смарагдовий (Р)*, *намет (Р)*, стояти *на чатах (Р)*, *царина (НС)*, *часопис (Р)* та ін. Активізується й функціонування слів *поступ* у значенні „прогрес"(НС), *родина* як синонім до сім'я (НС), відсоток (Р), крамниця (НС), абетка (Р), кав'ярня (НС) та ін.

Позитивним є також уживання фонетично закономірних форм *Запорізька* (а не *Запорозька*) Січ, *запорізькі* козаки. Більшість сучасних газет і журналів, на жаль, забувають про це та всупереч настанові „Українського правопису" 1960 р. вперто порушують тут чергування о з і в закритому складі. Отже, треба писати *запорожець*, але *запоріжця*, *запоріжцеві* і т.д. *запорізький, Запоріжжя* (однаково: як про *Запорізьку* Січ, так і про сучасний обласний центр).

Проте мусимо визнати, що працівникам розгляданих журналів треба ще докласти чимало зусиль, щоб мова цих видань стала зразковою, щоб із їх сторінок, як з чистої криниці, читачі черпали все чисте, добірне, все, що освіжає нашу мову, вдосконалює її, збагачує.

Спинімося спочатку на деяких (найголовніших) лексико-стилістичних вадах, недоречностях. Читаючи той чи інший номер „Ранку" або „Науки і суспільства", легко помітити, як редактори їх, захоплюючись деякими словами, забувають про існування синонімів. Так, безпідставно майже скрізь уживається займенник *котрий* у ролі відносного сполучника, замість властивіших для української мови *що* і *який*. Наприклад: „ Послухати старих людей, котрі ще пам'ятають економію пана Гриневського"(Р): „Ведуться пошуки, котрі сприятимуть швидшому нарощуванню енергетичних потужностей країни" (НС): „Наука намагалася розкрити закони, *котрі* керують роботою крові" (НС).

Якщо йдеться про займенник *котрий*, то основна його функція—питальна (*котра година?*) з розподільно-числовим (*котрий із п'яти?*) та видільним (*котрий із них?*) значеннями. Крім того, *котрий* у розмовній мові використовують замість неозначеного займенника „хто-небудь". Наприклад: „Підіть *котрий* та принесіть..." Звичайно, він уживається й у ролі відносного, але тоді, коли виникає потреба стилістичного урізноманітнення, тобто при наявності в тексті численних *що* та *який*.

Російське слово *древний* Російсько-український словник 1968 р. пропонує перекладати насамперед такими українськими відповідниками, як *стародавній, давній, прадавній*. Тим часом працівники журналів віддають перевагу *древній*, хоч у зазначеному словнику воно вміщене з ремаркою *рідко*. Ось кілька прикладів: „Ця *древня* споруда (Успенський собор) була зруйнована"(Р); *древній* рукопис, *древня* київська земля (Р); „Видубицький монастир...зберіг *древній* колорит"(Р); *древній* Таллін (Єгипет), *древні* укріплення, *древньоруська* пластика (НС). До таких улюблених словець належать також *секрет* і *зйомка*, хоч усі словники на першому місті подають *таємниця* й *знімання*, наприклад: перед людиною ще багато...*секретів*, *секрет* вічної молодості (НС); у перерві між *зйомками* (Р); об'єкт *зйомки*, вартість *зйомки* одного погонного кілометра (НС).

Дивує те, що зі сторінок журналів зникло слово *тепер*. Замість нього зустрічаємо тільки *зараз*. Останнє має вужче часове значення і його доцільно вживати тоді, коли йдеться про дію чи стан, що має наступити або наступає безпосередньо після моменту мовлення: ходім *зараз* до хати, *зараз* же збирайтесь. А коли йдеться про значний часовий відрізок, то ліпше вживати слово *тепер*, наприклад: „Не той *тепер* Миргород" (Тичина); „Як живеться вам, що *тепер* поробляєте?" Отже в реченнях: „*Зараз* на Україні — 381 місто"(Р); „На земній кулі живе *зараз* 600 мільйонів чоловік "(НС); „Твори цього великого майстра і *зараз* вражають"(Р); „*Зараз* у лісах НДР над мурашниками натягують запобіжні каркаси" (НС) — за змістом точніше буде вжити слово *тепер*.

Бувають випадки використання слів у не властивому їм значенні. Так, назва *підлога* неправильно вжита замість *долівка* в контексті: „А на *підлозі* (печери) біліє громаддя масивного сталактиту"(Р); дієслово *протікати* вжито замість *відбуватися*; пор.: „Всіляко прагнула (людина) зрозуміти фізичну суть процесів, які в ньому (океані) *протікають*" (НС). Невиправданим є часте сплутування слів *пам'ятник* і *пам'ятка*. Перше слід уживати тільки щодо архітектурних або скульптурних споруд на пам'ять якоїсь особи (*пам'ятник* Шевченкові, *пам'ятник* на могилі), події (*пам'ятники* на честь перемоги), тоді як предмети матеріальної культури давнини (археологічні *пам'ятки*), а також твори стародавньої писемності („Слово о полку Ігоревім"— *пам'ятка* давньоруської літератури) треба називати *пам'ятками*. У зв'язку з цим словосполучення „поетичний *пам'ятник*" *(НС)* і „*пам'ятник* іконопису" (НС) неправомірні.

Особливо захопилися редактори „Ранку" словом *крупний*, скрізь уживаючи його замість слів *великий, видатний* тощо. Згадуваний словник російське *крупный* в першу чергу пропонує перекладати словом *великий* і тільки після цього з позначкою *рідко* подає *крупний*. *Інші значення цього слова перекладаються словами значний, важливий, видатний* і т.ін. Наприклад, *крупная промышленность, крупный* ученый, *крупным* планом (кино) перекладено так: *велика* промисловість, *видатний* учений, *великим (широким)* планом (кіно). А такі словосполучення, як *крупное зерно, крупный песок* словник насамперед перекладає словосполуками *велике (грубе) зерно, великий (грубий) пісок* і тільки в кінці подає ще й *крупне зерно, крупний пісок*. Тим часом на сторінках журналу все вийшло *навпаки*.

(Продовження в наступному числі)

[1] Для аналізу взято 10, 11, 12 номери цих журналів за 1967 рік (далі подаватимемо скорочено НС і Р.)

ВИДАЄ ШКІЛЬНА РАДА при УККА
Редагує Колегія.
Відповідальний редактор Марія Овчаренко
Адреса: Educational Council
P.O. Box 391, Cooper Sta., New York, N.Y. 10276

ВІСТІ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

Ч. 5 ГРУДЕНЬ 1980

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ ПОТРЕБУЄ БІЛЬШОГО ПРИМІЩЕННЯ

Майже всі промовці, що виступали на останніх загальних зборах Українського Музею в квітні 1980 року, порушували тему приміщення Музею. Стало очевидним, що за чотири роки існування Музею, роки безперебійного зростання, теперішнє приміщення стало рішуче замалим. У своїх коментарях про Музей, переважно дуже похвальних, відвідувачі висловлюють жаль, що Музей надто малий. А вони й не знають, що більшість етнографічної колекції лежить у сховищах. Скарби народного мистецтва там не нищаться, бо температура і вологість контрольовані, проте шкода, що не можна показати публіці більше експонатів. Кількадесят килимів не можуть бути виставлені через брак місця, вони зберігаються у Філядельфії.

Минулого року в Українському Музеї створено історичний відділ, який покищо має головне завдання — зберігати і виставляти пам'ятки з історії українського поселення в ЗСА. До Музею вже надходять фотографії, що увічнили моменти з життя українських піонерів. Їхні нащадки включаються в намагання Музею зберегти пам'ятки з історії української групи в Америці. Постало питання — де зберігати цей матеріял?

Український Музей плянує відділ образотворчого мистецтва, вже має кілька акварель Олени Кульчицької. Видатні українські мистці з Европи й Америки готові подарувати деякі свої твори, що були б виставлені у постійній мистецькій галерії. чимало громадян має намір передати дещо з своїх колекцій до Музею.

Отже Український Музей у Ню Йорку має можливості стати репрезентативним музеєм української культури в її різних проявах і української історії. Створення такого Музею поставило б українців поруч із державними народами, що мають у Ню Йорку подібні музеї, інститути, доми культури, утримувані урядами держав або багатими фундаціями. Без допомоги власної держави репрезентативний Український Музей у Ню Йорку був би подивугідним осягом української громади у вільному світі. Він був би установою, гідною державного народу.

Управа Українського Музею збирає фонди до розбудови Музею і робить старання підшукати і придбати відповідний будинок у Ню Йорку. Пізніше такий будинок довелося б достосувати до потреб і рівня модерного музейництва.

Ми певні, що українська громада підтримає цю справу.

Б. Ц.

Заняття курсів вишивання восени 1980 року. Заняття відбувалися щотижня суботами під керівництвом Любови Волинець.

ПРИВІЛЕЇ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

Члени мають право брати участь у Загальних Зборах з правом голосування.

Члени одержують виказку, на підставі якої дістають: 10% знижки, при закупах в музейній крамничці, 10% знижки при закупі каталогів, карток та інших видань УМ

Члени одержують запрошення на імпрези, що відбуваються перед відкриттям виставок.

Фундатори, меценати, добродії і члени мають вільний вступ на виставки.

Члени одержують інформаційні матеріяли Українського Музею.

ЧЛЕНСЬКА ЗАЯВА

Бажаю (-ємо) стати членом (членами) Українського Музею в Нью Йорку в такій категорії: (прохаємо зачеркнути):

Звичайний член	$ 25.00 річно ☐
Пенсіонер	10.00 річно ☐
Студент	10.00 річно ☐
Родина (батьки і діти до 18 р. життя)	50.00 річно ☐
Допомагаючий член (родина або особа)	100.00 річно ☐

Прикладаю добровільну пожертву в сумі ....

Коли добровільні пожертви досягнуть суми $500.00, жертводавець буде іменований *добродієм* Українського Музею. Коли пожертви досягнуть $1,000.00, жертводавець стає *меценатом* Українського Музею. Жертводавець, що дасть $5,000.00 стає *фундатором* Українського Музею.

Щоби мати право голосу на загальних зборах Українського Музею, жертводавці добродії, меценати і фундатори мусять стати членами музею, складаючи свій річний членський внесок.

Добродій	$ 500.00
Меценат	1,000.00
фундатор	5,000.00 і більше

Пожертви для Українського Музею можна відтягнути від прибутків при виповнюванні податкових форм (tax exemption)

Name ....(please print)
Address ....
....

Tel: ....
дата ....
підпис ....

Ім'я і прізвище ....
по-українськи, друком

Чеки просимо виповняти на:
The Ukrainian Museum
203 Second Avenue
New York, N.Y. 10003

Експонат з колекції фотографій Українського Музею. Аматорський драматичний гурток при українській централі в Нюарку, 1915 рік. Із збірки Анни Настюк, голови 28-го Відділу СУА в Нюарку.

Експонат з колекції фотографій Українського Музею. 28-ий Відділ СУА в Нюарку в 1933 році робить старання допомогти голодуючим на Україні. Голова Відділу Анна Настюк сфотографована, сидячи за столом. Фото з її збірки.

Нові члени Українського Музею

(Від 1-го вересня до 31-го жовтня 1980 року).

Український Музей має наступні категорії членів: **допомагаючі** (річний внесок 100 дол.). **родини** (50 дол.). **звичайні** (25 дол.). **пенсіонери** (10 дол.) і **студенти** (10 дол.)

Родини: Ірена і Волтер Мелуха, Філядельфія; Христина і д-р Юрій Савицький, Голлінсвуд, Н.Й.

Звичайні члени: Стейт Ню Йорк— Роман Волчук, Ню Йорк; Роман Гаврилюк, Шерлі; Дарія Горняткевич, Кергонксон; Ольга Женецька, Йонкерс; д-р Марія Кознарська, Гантер; Анна Скіц, Рочестер.

Стейт Ню Джерзі: Стефанія Квасовська, Ратерфорд; Богдан Котис, Кендель Парк; Роман Легедза, Нюарк; Тамара Панкевич, Ню Бронсвік; Волтер Прохоренко, Гасбрук Гайтс; Дарія Ярославська - Столярчук, Мейплвуд.

Інші стейти: Анна Гаврилюк, Сілвер Спринґс, Мд.; Стефанія Матвійків, Вілмінґтон, Дел.: д-р Мирослав Харкевич, Елмвуд Парк, Ілл.; Марія Шиприкевич, Філядельфія.

Пенсіонери: Михайло Лавренко, Бруклін, Н.Й; Надія Гуляй, Ярдвіл, Н.Дж.; Іван Клебен, Картерет, Н.Дж.; Мирослава Молдаван, Вілліямс-тавн, Н.Дж.; Надія Юрчинська, Трентон, Н.Дж. Остап Гац, Ґлендейл, Каліфорнія; Волтер Білецький, Талмадж, Огайо; з Філядельфії — Ірена Сеньковська, Ольга Середа, Богдан Стефанишин, Ольга Терлецька; Катря Василькевич, Ґрінсбург, Па.; Стефанія Цегельська, Ст.Пітерсбург, Фл.

Разом протягом вересня і жовтня ц.р. прибуло дві родини і 29 членів.

Жертводавці на Український Музей

(від 1-го вересня до 31-го жовтня 1980 року)

Меценати /пожертви в сумі 1000 дол. і більше/: 3.750 дол. — Надія і д-р Зенон Матківські; по 1000 дол. — Діянна і д-р Іван Гинанські, Антін Мурований, Марія Ясінська-Мурована, д-р Константин Кебало в пам'ять внучки Соні, 67-ий Відділ СУА у Філядельфії. 140 дол. — 59-ий Відділ СУА, Балтімор (раніше склав дар понад 1000 дол.).

Добродії /пожертви в сумі 500 дол. /: по 500 дол. Ярослава і д-р Ярослав Панчук, проф. Іванна і д-р Олег Ратич.

Пожертви по 200 дол. і менші від таких осіб і організацій: 200 дол. — 21-ий Відділ СУА, Бруклин, Н.Й.; по 100 дол. — 2-ий Відділ СУА, Честер Па.; Люба і Володимир Делькевич, Марія і д-р Василь Палідвор; 60 дол. — д-р Марія Кознарська; 50 дол. Олена Качала; 40 дол.—Стефанія й Іван Цьолко по 25 дол. — Наталія Лівицька-Холодна, Роман Волчук; по 20 дол — Ірена Ільницька, Юрій Мельникович, Іван Ровенчук; по 10 дол. — Надія Гуляй, Мирослава і д-р Денис Стахів; по 5 дол. — проф. Любов Марголіна, Ольга Терлецька; 4 дол. Марія Волянська.

ВІДВІДУЙТЕ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ!

Відвідуючи Український Музей, Ви допомагаєте йому придбати допомогу з федеральних, стейтових і міських фондів. Одним з критеріїв, що береться до уваги при розподілі фондів між музеями, є число відвідувачів у них. Що більша кількість відвідувачів, то більшу суму можна дістати. Адреса Українського Музею: 203 Друга Евеню — Нью Йорк. Тел.: (212) 228-0110.

Групи, що бажають організувати екскурсію до Музею, повинні домовитися про це телефоном щонайменше за два-три тижні наперед.

„Ню Йорк став кращим, маючи вас"

(Український Музей очима відвідувачів)

В Українському Музеї є дві книги для відвідувачів (на 4-му і 5-му поверхах), де вони можуть вписувати свої враження з виставок, свої критичні завваги і побажання. Кожний відвідувач може їх бачити і читати.

Перечитуючи ці коментарі, можна їх, і тим самим їх авторів, поділити на три категорії. Першу групу становлять українці, які це знають українську мову, або їхні діти. Коментарі тут писані по-українському або по-англійському. Вони найчастіше зводяться до похвал і висловів вдячности Союзові Українок за створення такого музею. Ось кілька зразків:

„Велика подяка від усіх нас за такий великий почин. Хай Бог благословить! Ми і діти наші маємо чим гордитися перед чужинцями. Нашими чудовими ношами!"

„Чудова виставка, надзвичайно! Дуже гарний музей, шкода, що так малий. Маємо чим гордитися" написала наша відома поетка з поза ЗСА.

Бувають і критичні завваги. В одному коментарі критикується, що на виставці народних убрань переважають убрання з західньо-українських земель. Спостереження справедливе, проте, причини того кожному очевидні. Основою етнографічної збірки були убрання, закуплені колись у Львові або подаровані еміґрантами із Західної України, яких було і є більше. Як тільки є нагода купити або випросити у когось убрання із східних чи центральних областей України, керівництво не шкодує труду, щоб їх придбати.

Другу групу відвідувачів становлять особи третього або й четвертого покоління наших переселенців. Їхні коментарі— це найчастіше вислови радости з того, що вони мали змогу пізнати культуру своїх предків, тобто пізнати своє коріння і свою спадщину

„Виставка чудова і строї нові,— написала одна відвідувачка.— «Вони мені дорогі бо вони нагадують мені одяг, що його носили мої діди, яких я не мала нагоди знати як доросла людина. Дивлячись на ці строї, я була зворушена до сліз. Я тільки бажала б мати дозвіл зробити фотознімку".

Інший відвідувач написав „Подивляю терпеливість моїх предків."

Про виставку писанок з цього року читаємо такий запис: „Чудово! Продовжуйте вдержувати це гарне і творче народне мистецтво живим і процвітаючим. Я горда з мого походження".

Найчисленнішу групу відвідувачив творять особи неукраїнського походження. Це— американці з різних стейтів Америки (навіть з далекої Каліфорнії чи Оклагоми) або чужинці з різних країн світу.

Такі оцінки виставок музею, як: „excellent", „exguisite", „incredible", „amazing", „magnificent"; „marvelous", „stunning", „superb", „fantastic" i t.d., повторюються майже в усіх коментарях.

Ось один відвідувач з типово американським прізвищем пише: „Білі стіни музею є досконалим тлом для яскравих кольорів убрань і експонатів. Мені було приємо обходити виставлені убрання і бачити їх з трьох сторін. Це щось незвичайне і дуже важливе. Майстерність і прецизність вишивок справді подиву угідні. Я ще раз прийду".

Відвідувач з еспанським прізвищем пише: „Я не міг перестати дивуватися красі українських вишивок. Дякую Вам, що дозволили моїм очам насолоджуватися такою чарівністю".

„Українці мають велику культуру", пише інший.

„Чудові вишивки, добре виставлені, добре описані, добре освітлені". (Між іншим, чимало відвідувачив висловлюються похвально про чепурне, естетичне влаштування виставок).

„Ці речі повинні бути приміщені у великому будинку. Поза тим варто було відвідати".

„Чудова виставка прегарної етнічної групи. Ню Иорк став кращим, маючи вас".

Відвідувачка зі Західньої Німеччини писала: „Виставка зробила на мене сильне враження. Вона важлива, бо не легко побачити щось з української культури в інших країнах. Тому дуже важливо, що можно бачити Український Музей у Ню Йорку".

Відвідувачка з Японії: „Все є розкішне. Варто було приїхати з Токіо в Японії".

Відвідувачка з Танзанії (Африка): „Я широко подорожувала, але це без сумніву є оригінальна, естетично приємна і стимулююча колекція. Це чудово, що такі речі можна бачити в Ню Йорку. Шкода, що це не є більша колекція. Я є з Танзанії".

Згадаємо ще кілька записів про виставку писанок: „Дуже гарно. Я чекав від 1970-го року, щоб побачити ці писанки. Чудово!" „Пишно!—для мене це інспірація" Або: „Фантастично чудово і елегантно. Зберігайте це мистецтво. Не допустіть, щоб воно вийшло з ужитку".

Є коментарі спеціялістів, які висловлюють побажання подавати докладніші інформації щодо техніки вишивання тощо.

Питання, чи такі інформації цікавили б більшість відвідувачів.

Кілька відвідувачів пропонують грати українські народні пісні і музику як своєрідне тло для виставок.

Український рушник з XVIII століття, що належав Олені Пчілці, власність Музею-Архіву УВАН у ЗСА, позичений Українському Музеєві для показу на виставці „Українські рушники".

МУЗЕЙ ВІДКРИТИЙ

П'ять днів на тиждень (від середи до неділі включно) від 1 до 5 год. по полудні. Вступ для дорослих 1.00 дол., діти і пенсіонери — 50 центів, члени Українського Музею безплатно.

ЯПОНСЬКІ АРХІТЕКТОРИ Й ІНЖЕНЕРИ ВІДВІДАЛИ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

Сімнадцять японських архітектів та інженерів, які тепер проектують великий державний музей у Японії, відбувають подорож по музеях Америки. В понеділок,

17-го листопада, ця група відвідала Український Музей, цікавилась організацією виставок і сховищами експонатів.

Український Музей є єдиний музей в Ню Йорку, що його докладно оглядали японці. В пляні їх екскурсії входять відвідини музеїв по всій Америці, включно з Смітсонівським Інститутом у Вашингтоні.

ПОТРЕБНІ ЕКСПОНАТИ ДЛЯ ВИСТАВОК В ІНШИХ МУЗЕЯХ

Смітсонівський Інститут у Вашингтоні хотів би мати постійну колекцію виробів українського народного мистецтва. Ще кілька американських музеїв запропонували Українському Музеєві в Ню Йорку влаштувати у них виставки українського народного мистецтва, зокрема народних убрань. Український Музей не має для цієї мети достатньої кількости експонатів і тому прохає зголоситися до Музею тих громадян, що готові подарувати Музеєві вироби українського народного мистецтва, зокрема народні убрання.

Оцінова комісія Українського Музею перегляне всі подаровані речі. Музей вибере експонати для подарунку Смітсонівському Інститутові і для виставок в інших музеях.

МУЗЕЙ ПОТРЕБУЄ ЗВУКОВОЇ АПАРАТУРИ

Кілька відвідувачів Українського Музею висловило побажання, щоб на четвертому поверсі Музею, де виставлені українські народні убрання, лунала українська музика, як тло для виставки.

Український Музей буде вдячний за подарунок потрібної звукової апаратури, яка використовуватиметься для награвання грамофонних платівок і касет.

Вартість подарунка можна відтягти при обрахуванні податків.

Понад 6,000 долярів зібрано на потреби Українського Музею на прийнятті в домі доктора Зенона і пані Надії Матківських, де також відбувалася виставка праць мисткині Аркадії Оленської-Петришин. На фотографії зліва направо: Оля Ставнича, Надія Матківська, Ліда Гайдучок, д-р Богдан Цимбалістий — голова УМ, Аркадія Оленська-Петришин.

ТИЖДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Новостворений 67-ий відділ СУА у Філядельфії організував від 28-го вересня до 5 жовтня ц.р. тиждень Українського Музею у Філядельфії. В неділю, 28-го вересня, продавали значки Музею під церквами міста. По полудні того ж дня 67-ий Відділ улаштував в Українському Культурному Центрі дві доповіді. Іванна Рожанковська, голова СУА, говорила про Музей, його дотеперішні досягнення, проблеми і потреби. Мистець Петро Холодний зробив доповідь „Дещо про ікони". Обидві доповіді були ілюстровані діяпозитивами.

ВИГОТОВЛЕННЯ ПРИКРАС НА ЯЛИНКУ

Від неділі 7-го до неділі 21-го грудня ц.р. діти і дорослі мають нагоду навчитися робити традиційні українські прикраси на ялинку. Зайняття відбуваються щосуботи і щонеділі від 2-ої до 4-ої години по полудні.

Плата за одне зайняття: не-члени Музею 3.50 дол., члени— 3 дол., студенти і пенсіонери— 2.75 дол. Діти до 16 років безкоштовно.

СТАВАЙМО ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

Кожний українець може стати співучасником розбудови Музею, ставши членом громадської установи „Український Музей", що тепер відповідає за утримання і працю Музею, одночасно маючи мету —створити у Нью Йорку бастіон української культури.

ВИДАЄ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

Редагує Комісія Преси і Публікацій
Адреса: 203 Second Ave., New York, N.Y. 10003

Пам'яті інж. В. Богачевського

Споглядаючи на український громадський шлях, особливо тут, на поселеннях, можна ствердити, що весь тягар суспільно-громадської праці у її різних ділянках і в різних товариствах несуть одиниці. Беруть на себе громадські обов'язки добровільно, тому що вони мають для громадських справ зрозуміння, почуття обов'язку та відповідальности й охоту, щоб таким чином спричинитися до розвитку окремих громадських організацій та, віддавши добровільно свій талант, свій час і неоднократно свою кишеню, стараються по своїй спроможності скріпити українську спільноту в діяспорі та тим самим посилити її оборонні акції українського народу там на батьківщині.

До таких людей української громади належав св. п. інж. Володимир Богачевський, який відійшов від нас у засвіття 5-го листопада цього року. Був він непересічною людиною, людиною непересічних духових прикмет і цінностей та всесторонніх талантів. Зокрема любив усі жанри мистецтва, а особливо спів, до якого Бог обдарував Покійного гарним голосом та вмінням глибоко та прекрасно інтерпретувати українські народні пісні.

Милі спогади назавжди заховані в мене з наших товариських зустрічів у його чи нашім домі у ранніх роках нашого побуту в Америці. Тоді своїм співом предавніх народних пісень Покійний чарував усіх присутніх.

Ще вчора чи позавчора зустрічалися ми як добрі сусіди чи то на вулиці під час його майже щоденного відвідування Мистецького Клюбу, чи в „Арці", куди він приходив, щоб купити „Свободу". Завжди з легкою та привітною усмішкою на обличчі запитувався: „Що там чувати у світі? Як наші патріярхальні справи?" А тим часом те „сьогодні" вже вкрило його обличчя і його очі серпанком вічної ночі.

Після похоронних відправ представники різних організацій сердечно прощали у своїх спогадах цього передового громадянина та згадували про його непересічні заслуги. Сподіюся, що його товариші по професії присвятять колись окремий вечір для докладного насвітлення сильветки цього тихого, скромного та відданого своїй громаді суспільного діяча.

Також і я хотів би докинути бодай декілька спогадів із наших спільних громадських шляхів, що неоднократно схрещувались у нашому житті, починаючи ще з наших студентських часів у рідному Львові.

У тих бурхливих часах українського студентського життя у Львові неоднократно польські студенти-корпоранти робили організовані напади та побої українських студентів на подвір'ях університету, медичної школи чи політехніки. Таких подій на щастя, не знають наші студенти тут в Америці, та й не знав про них ще тоді культурний світ в інших країнах. Ба навіть такі події не були відомі у інших університетських осередках Польщі, крім Львова. Так тоді склалося, що ми оба були майже рівночасно у проводі українських студентських організацій, Покійний був головою Товариства „Основи", а я — Медичної громади, й нам приходилося не раз організувати спільні оборонні акції, щоб боронити українську студентську й національну гідність на своїй рідній землі. Крім того, ми теж зустрічалися на різних конференціях Студентської Громади, ЦЕСУС-а чи вже як професіоналісти — на різних загально-громадських нарадах чи зборах у Львові.

Після приїзду до Америки, вже в 1948 році, ми знову зустрічалися як ініціятори двох професійних академічних товариств, та не раз обговорювали організаційні можливості та заходи для заснування двох українських професійно-громадських організацій — Товариства Українських Інженерів Америки та Українського Лікарського Товариства в ЗСА, які майже в тому самому часі постали й досьогодні існують та відіграють важливу ролю в українському громадському житті на еміґрації.

На початку 60-их років інж. В. Богачевський був ініціятором відзначення 700-річчя княжого Львова, і з цього приводу створено комітет, головою якого був Покійний, а підписаний — секретарем, і зорганізував у Ню Йорку дуже вдалий з'їзд колишніх студентів високих шкіл княжого Львова. На цей з'їзд прибуло велике число колишніх студентів Львова із новоприбулих іміґрантів ЗСА й Канади. Успіх того величавого й багатолюдного з'їзду треба завдячувати організаційному хистові та праці інж. В. Богачевського.

Св. п. Богачевський відзначався глибокою вірою у Бога та прив'язанням до своєї Церкви, її традицій та її обрядів і рівночасно вірив у виняткову ролю української Церкви у житті народу. Тому він постійно цікавився українськими змаганнями за Помістність Української Католицької Церкви, за завершення її патріярхатом та її справедливе, гідне й заслужене місце у Вселенській Церкві. Коли постала в 1965 році перша організація мирянського патріярхального руху, то й тут був інж. Богачевський поміж першими. І хоч після якогось часу активної участи в цьому русі він не брав, то щирим прихильником цього руху був до самої смерти та завжди допомагав йому морально.

Відданий своїй Церкві та обдарований гарним голосом Покійний щонеділі в церкві св. Юра звеличував її своїм співом на Службі Божій, бувши учасником хору ім. митроп. Шептицького, якого він саме був основником та довголітнім головою.

Нехай же на шляху до вічности супроводжують його милі спогади про нього та про його віддану працю Церкві й громаді всіх тих, які його знали, любили й цінили.

Роман Осінчук

Пам'яті інженера Євгена Пастернака

Був погідний осінній день, субота, 22-го листопада, коли рознеслася несподівана вістка, що інженер Євген Пастернак відійшов на вічний спочинок.

Посеред праці, серед плянів на майбутнє, оглядаючи будову нового дому пансіону ім. І.Франка, оглядаючи свої вулики та бджілки, заснув несподівано назавжди. Червоне листя та осінній промінь сонця перші не могли збагнути трагічного кінця життєвого шляху...а здалека, з неба, тужливо лунав спів журавлів...

Ще так недавно вся українська преса подала радісну вістку про появу нової книжки Є.Пастернака „Україна під большевиками". Ще так недавно писали всі про радісний авторський вечір, влаштований з цієї нагоди Товариством Українських Інженерів Канади і Пансіоном Івана Франка. Бо інж. Пастернак був довголітнім членом та основоположником ТУІ у Канаді і весь прихід із нової книжки був призначений на новий дім для старших.

Св.п. інж. Є.Пастернак — це була людина скромна, великої особистої культури, чесна, характерна, невтомний громадський працівник та дуже добрий фахівець у своїй професії.

Народився він 24-го січня 1907 року на Підляшші. Скінчив Рівенську українську гімназію у 1929 році, Данціґську Політехніку в 1937 році. Працював перед війною в Кооперативі Інженерських Робіт у Львові, а під час війни—у фірмі Те-Бе-Га промислово-будівельній спілці, заснованій українськими інженерами в Любліні Пізніше він був начальним директором Союзу Українських Кооператив Підляшшя і головою Українського Допомогового Комітету в Білій на Підляшші. В тім часі за свою громадську працю був ув'язнений німцями.

В Білій він познайомився з молодою працівницею суспільної опіки, Євгенією, яка стала пізніше його дружиною. У 1948 році Є.Пастернак еміґрував до Канади з Франкфурту над Майном.

Тут, в Канаді, він працював інженером на великих будовах, проваджених будівельними фірмами Енглін-Норкрос і Фондейшен Коф Канада, а від 1956 до 1972 року працював в Департаменті Публічних Робіт провінції Онтаріо. Після офіційного спенсіонування у 1872 році працював у інженерному відділі Сент-Кетеринс у фірмі Тодгем і Крос у Чатгамі і у Міністерстві довкілля Онтаріо.

Є.Пастернак був одним із перших членів Товариства Українських Інженерів у Канаді, де кількакратно був головою Управи та членом головної управи.

Він вміщував статті на інженерні теми в "Технічних Вістях", а на суспільно-громадські теми писав до „Свободи", „Нового Шляху", „Українського Голосу", „Тризубу", „Нашого Голосу" та інших.

У 1969 році написав і видав книжку „Нарис історії Холмщини і Підляшшя", а в 1980 році —„Україна під большевиками".

Св.п. Є.Пастернак дуже багато допомагав своїй дружині в організуванні та будуванні Пансіонату ім. Івана Франка в Торонто.І, мабуть тому доля судила йому закінчити своє трудолюбне життя саме на місці будови нового пансіонату.

Осиротив інж. Пастернак не тільки свою дружину Євгенію та рідню, але залишив він у глибокому смутку усіх мешканців пансіону, колеґ інженерів та всю українську спільноту.

Урочисто прощала його громада в останню дорогу. В понеділок, 24-го листопада, Панахиду відправив о. митрат П.Хомин. У вівторок Панахиду правили о.Легенюк та о. Р.Божик. Чин похорону відбувся в середу, 26-го листопада. Тіло Покійного перевезли до катедри св. Володимира, де під час набожних відправ о.Д.Фотій зворушливими словами попрощав св.п. Євгена. Глибоко зворушені присутні в заповненій катедрі зі свічечками відспівали „Вічную память". Довга колона авт вирушила на цвинтар Парк Лавн. Після останніх молитов над могилою Покійного пращв від ТУІ, від Президії Провінційної Ради КУК, від Торонтонського відділу КУК та від всієї громади інж. Я.Соколик. Він також переказав зібраній жалібній громаді бажання Євгенії Пастернак, що замість тризни вона пожертвує по 1.000 долярів на Катедру св. Володимира в Торонті, на пансіон ім. Івана Франка в Торонто та ТУІ Канади, відділ Торонто, в память св.п. свого чоловіка, який так високо цінив ці три установи.

Світило тепло осіннє сонце; а золоте листя поволі опадало з дерев на покриту квітами домовину. Над цвинтарем пролунала тужлива пісня „Видиш, брате мій..." Пісня журавлів, що так вірно змальовує неминучий прихід осени після радісної весни та теплого літа...Цією піснею прощала українська громада свого кращого члена св. п. інж. Євгена Пастернака.

А щира молитва понеслася до неба: .....Спи,дорогий друже, Євгене..."

Ярослав В.Соколик

Замість квітів на свіжу могилу св.п. Євгена Пастернака, ТУІ складає дар у сумі 200 долярів на Пансіон ім. Івана Франка та закликає бажаючих прилучитися до цієї збірки.

Члени Товариства Українських Інженерів Канади, відділ Торонто, висловлюють своє щире та глибоке співчуття дружині св.п. Євгена Пастернака Євгенії та всій родині.

Управа Товариства УІ

Українсько-Американська Жіноча Допомогова Організація в Ню Йорку

Головна Управа

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

зі збірки „Діти — Дітям" за 1979/80 рр.

Як і минулими роками, так і цього року, УАЖДО звітує перед жертводавцями, збірщиками і усім громадянством тому, скільки зібрано і кому вислані ваші пожертви на акцію „Діти — Дітям" за рік 1979/80.

ЗІБРАНО

Відділ 1-ий	$ 330.00
Відділ 4-ий	175.00
Відділ 6-ий	106.00
Відділ 7-ий	383.00
Відділ Пласт	125.25
Відділ СУМ	98.00
Католицька Церква	502.00
Православна Церква	103.10
Головна Управа	124.10
Рідна Школа „Самопоміч"	67.79
Усього	$2014.14
Банкове конто	350.00
Балянс	$2364.14

ВИСЛАНО

Німеччина, УМХС	$ 600.00
Австрія, УДК	200.00
Німеччина, Рідна Школа	200.00
Бельгія, УДК	180.00
Бельгія, Дім старців	180.00
Франція, УАЖДО	155.00
Німеччина, САЖН	155.00
Персональна допомога	210.00
Делеґ. УККА	75.00
Пакунки	120.00
Разом	$2075.00
Сальдо на 1981 р.	289.14
Балянс	$2364.14

Щиро дякуємо усім жертводавцям, чиї прізвища протягом 28 років значаться на збіркових листах збірщиць, або в склепах: „АРЦІ", „СУРМІ", в організаціях „Самопоміч", Рідна Школа, Пласт-у, Католицької і Православної Церков, Кредитівці, СУМ-у і всім людям доброї волі, що внесли свою лепту в справу допомоги ближньому. Дякуємо докторам, які ніколи не відмовляють нам в своїй пожертві, а також сердечно дякуємо панові Р. Мариновичеві за те, що він щоразу безкоштовно оголошує нашу збірку по радіо.

А Давиденко, *секр.* **О. Томашівська**, *гол.*

П. С. Пожертви просимо і надалі складати в місцях, зазначених вище.

СПИСОК ДАТКІВ НА ФОНД ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

декларованих з нагоди зустрічі проф. Володимира Кубійовича, головного редактора Енциклопедії Українознавства (ЕУ) і його найближчого співробітника д-ра Атанаса Фіголя з українським суспільством ТОРОНТО в четвер, 10-го квітня 1980. Біля прізвищ жертводавців подаємо в дужках скільки вже заплачено з декларованої квоти (якщо не заплачено вповні).

1. Стасів Володимир, Sipco Oil Limited — $ 2.000.
2. Українська Кредитова Спілка Торонта — $ 1.500.
3. Яцик Петро — $ 1.200.
4. По $ 1.000: 1. Т-во Українських Інженерів (200), 2. Борис Євген і Олена (200), 3. Чорній Андрій і Ольга, Книгарня Арка Захід (000), 4. Церква свв. апостолів Петра і Павла, Скарборо (000), 5. Сосновська Оксана в пам'ять мужа бл. п. Михайла, 6. НТШ-Канади, д-р В. Стебельський (200), 7. Бабій Лев (000), 8. Клюб Українських Професіоналістів і Підприємців (000), 9. д-р Цурковський Роман, 10. Дубик Василь і Марія, 11. Савчук Стефанія в пам'ять бл. п. мужа Івана і доні бл. п. Віри Надії, 12. Братство І УД УНА, Крайова Управа, 13. Курилів Василь і Анна, Судбурі, 14. Владика Борецький Ізидор, 15. Мазуренко Іван і Анна, 16. д-р Яремко Іван і Мирослава, 17. мґр Федейко Ольга, 18. Гембатюк Осип, 19. УКЦерква св. Михаїла, Монтреаль, о. д-р Ігор Мончак (250) — $ 19.000.
5. Українська Торговельна Спілка „ЮБІЕИ" — $ 750.
6. інж. Шологон Степан, Дургам — $ 525.

По $ 500: 1. Шлапак Іван, 2. Задойко Олекса, 3. Маркіян Когут і Ігор Курилів, Подорожне Бюро, 4. БУК, Гамілтон, 5. Братство І УД УНА, Гамілтон, 6. УСГ, Головна Управа, 7. д-р Вулак Степан, 8. Бойко Іван, Гамілтон, 9. Кредитівка при церкві св. Миколая, 10. Українська Народня Каса, Монтреаль, 11. Будівельна Компанія „Сейфвей", 12. Торищак Осип, Судбурі, 13. Гула Степан і Леся, 14. д-р Сірський Василь і Одарка, Ватерлю, 15. Федик Дмитро і Юрій (000), 16. БУК при церкві св. Миколая (100), 17. Воднарчук Іван (100) — $ 8.500.

8. Пластова Станиця Торонто — $ 400.
9. Реплянський Григорій і Марія — $ 300.
10. По $ 250: 1. УНО, Головна Екзекутива, 2. д-р Пелех Юліян і Надія, 3. мґр Кальба Богдан і Ольга, 4. Попадинець Дмитро (100), 5. Українська Кооперативна Рада Канади (000) — $ 1.250.
11. Шипайло Ольга (150) — $ 225.
12. Братство І УД УНА — $ 207.45.
13. По $ 200: д-р Бабин Роман, 2. Хор „Вурлака", 3. мґр Бойко Василь, 4. КУК, Гамілтон, 5. УНО Торонто Захід — $ 1.000.
14. По $ 150: 1. Реплянська Марта, 2. мґр Федорів, Василь — $ 300.
15. По $ 125: 1. Опалове Підприємство, Future Fuel Ltd., 2. ОУК, Центральна Управа — $ 250.
16. Наумчук Прокіп і Вікторія, Щоденна Радіопрограма „Пісня України" — $ 105.
17. По $ 100: 1. д-р Глібович Петро і Олена, 2. мґр М. І., 3. Шкільник Ілля, 4. Стахів Роман і Теофіля, 5. ОУК, Відділ Торонто, 6. д-р Яворський Олекса, 7. Міжклюбовий Комітет Українських Сеньйорів, 8. Крупка Іван і Дарія, 9. мґр Федейко Ольга в пам'ять бл. п. тітки Шидловської Юстини, 10. інж. Вацик Василь, 11. мґр Винників Дарія, 12. ОДУМ Торонто, 13. Вігус Мирослав і Марія, 14. И. Г., 15. Скорупський Володимир, 16. Гембатюк Ярослав і Ольга, 17. Сенейко Марія з Філядельфії в пам'ять мужа Степана, 18. д-р Мацьків Володимир, 19. інж. Федюшко Ярослав, 20. УСГ, Торонто — $ 2.000
18. Вербицька Євгенія — $ 75.
19. Рудзік Михайло — $ 57.40.
20. По $ 50: мґр Федорович Василь і Стефанія, 2. Шостак Іван, 3. Павлишин Марія, 4. Слободян Антін і Марія, 5. інж. Неґрич Дмитро і Євгенія, 6. Клюфас Микола, 7. Зелена Ольга, 8. Вдович Володимир, 9. Роговський Антін, 10. Малицька Ірина, 11. інж. Трачук Василь, 12. Хархаліс Микола і Ярослава, 13. д-р Курис Юрій, 14. інж. Чорний Нестор, 15 Укрінська Кредитівка, Судбурі, 16. інж. Ващук Євген і Марта, 17. д-р Держко Микола і Христина, 18. Українська Споживча Кооператива, Судбурі — $ 900.
21. Гижка Павло — $ 30.
22. По $ 25: 1. Демянюк П., 2. Хомяк Олександер, Гамілтон, 3. Максимів Осипа, 4. Яблонська Наталія, 5. інж. Ґеник-Березовський Степан і Марія, 6. Весоловська Ольга, 7. Фікташ Михайло, 8. мґр Зелений Ростислав, Віндсор, 9. Кунинець В. — $ 225.
23. По $ 20: 1. Штундер Дмитро, 2. інж. Сомчинський М., 3. Заяць Матвій, Ванкувер — $ 60.
24. Хархаліс Параскевія — $ 10.

Разом задекларовано	$ 40,869.85
Чистий прибуток із зустрічі 10. 4. 1980	7,469.22
Разом	$ 48,339.07
З поданих повище декларацій залишається до вирівняння	$ 9,355.00

Євген Ф. Борис, голова **Наталія Закидальська**, скарбник

Центральний Патронат НТШ-Сарсель у Торонто зорганізував у березні і квітні 1980 р. у 12-ох місцевостях Канади і США зустрічі з громадянством, щоб придбати конечні фонди на закінчення Енциклопедії Українознавства (ЕУ2).

Управа Центрального Патронату якнайщиріше дякує нашій жертвенній громадськості за участь у зустрічах і щедру фінансову допомогу, а організаторам за їхні старання і труди та за зразкове зорганізування тих імпрез.

Усі зустрічі відбулися на високому рівні і принесли рекордові моральні і матеріяльні успіхи.

Рекордові осяги цих зустрічей є доказом, що наша патріотична громадськість розуміє і вміє оцінити велику вартість ЕУ як скарбниці знання про Україну, з якої прийдешні покоління черпатимуть відомості для утвердження нашої незфальшованої правди і для збереження нашої самобутности у світі.

Також складаємо щиру подяку нашій пресі і нашим радіовим і телевізійним програмам у США і Канаді за вмілу і майже безкоштовну підтримку нашої збірної акції доцільною і успішною пропагандою.

Усіх індивідуальних фундаторів і меценатів та організації, які жертвували від $ 500 вгору, прохаємо прислати якомога найхутше свої короткі життєписи чи пак історії організацій і установ, як також відповідні фотознімки для поміщення спершу у „Вістях із Сарселю" і пізніше в додатку до останнього тому ЕУ2.

Дальші датки на Фонд Енциклопедії Українознавства НТШ прохаємо посилати на адресу Патронату НТШ-Сарсель у Торонто:

PATRONAT NTSH, c/o Mr. E. F. Borys
16 Bracondale Hill Rd.
Toronto, Ont., Canada. M6G 3P4

УПРАВА ЦЕНТРАЛЬНОГО ПАТРОНАТУ НТШ-Сарсель у Торонто

Торонто, 10 жовтня 1980 р.

Під час синодальних...

(Продовження зі стор. 1)

Вашого народу, видало з себе такого славного Святого саме у преважливий час для Вашої Церкви, маю на думці: віднову єдности цілої просторої Київської Митрополії з цим Апостольським Престолом, через відому унію в Бересті у тисяча п'ятсот дев'ятдесят і шостому році. Це велике діло Йосафат наче опечатав своєю кров'ю і тому воно так твердо стоїть.

Для збереження цього преславного діла зібрались Ви, Достойні Брати, щоб спільно нарадитись над важливими пастирськими справами Вашої Церкви так у Рідному Краю, як тут в цілому світі. Ви застановлялись і спільно вказали імена тих, яких ви уважаєте за достойних єпископської гідности, а це передусім з огляду на осиротілі єпископські столиці у Філядельфії та Чікаго, в Америці, які і на єпископів-помічників для деяких Ваших Владик. Ви звернули Вашу увагу в особливий спосіб на недалекий уже великий Ваш Ювілей Тисячоліття Хрещення Русі-України за славного Київського Князя Володимира Великого, якого Церква почитає святим. Ви встановили нові напрямні для обнови Ваших епархій і Ваших парохів, Ваших родин і цілої Вашої спільноти, а все це згідно з Вашою християнською традицією і непохитним навчанням Церкви та в світлі постанов недавнього Другого Ватиканського Собору.

Хочу запевнити Вас, Владики Української Церкви, що мої умильні благання заношу щоденно перед Божий престіл і молю Господа про благословення для Вас і для повірених Вам душ. Нехай Господь, що зачав у Вас це добре діло, діло поширення і закріплення Його царства на землі, подасть Вам свої найбагатші ласки.

Вірність Вашої Церкви цій святій Столиці засвідчували колись Ваші предки так на Соборі в Ліоні, як потім у Фльоренції устами Вашого Митрополита, пізнішого Кардинала Ізидора. Вірність цю прирекли єпископи Іпатій Потій і Кирило Терлецький іменем усієї тодішньої Вашої Ієрархії перед Папою Климентом Восьмим, а щоважніше — за цю вірність немало з Ваших братів і сестер віддали своє життя.

Звертаюсь в особливий спосіб до Вас, Владико Кардинале, що несете дбайливу журбу за долю української Церкви на Батьківщині і в розсіянні. Нехай Господь відплатить Вам і благословить Вас, та Вас усіх, ревні і дорогі Владики. Будьте отож благословенні в цей час Вашого Синоду і назавжди. Благословлю з цілого серця Вас, тут зібраних, а з Вами усіх Священиків, Монахів і Монахинь, усіх Віруючих, з-осібна ж вашу молодь і тих, що нині ще терплять імени Ісусового ради. Висловлюю сердечні побажання на підготову святкування Тисячоліття Вашого Християнства, а на завдаток найбагатшого Божого благословення уділяю Вам з цілого серця моє Апостольське благословення.

Слава Ісусу Христу!"

Після авдієнції для українських Владик, цього ж дня, в понеділок 1-го грудня Папа прийняв на спільній з ієрархами авдієнції і всю українську громаду в Римі, — приблизно 250 осіб, — на якій знову промовляв Патріярх Йосиф, представляючи Папі всіх присутніх і звертаючись до Голови Католицької Церкви словами:

„Ось тут перед Вами уся Українська Громада Риму, яка на чолі зі своїм Отцем і Главою, враз із Владиками Української Католицької Церкви, прийшла зложити Петрові свої почування відданости і вдячности, що Ваша Святість поблагословили черговий Синод Єпископів Української Церкви і тим дали запоруку розвитку і росту нашої Церкви в многостраждальній батьківщині Україні і на поселеннях.

Ось представники цих українських установ у Римі:

— Ректорат, настоятелі і питомці Української Папської Великої Семінарії святого Йосафата під проводом Отців Василіян.

— Ректорат, настоятелі і питомці Української Папської Малої Семінарії святого Йосафата, під проводом Отців Салезіян.

— Ректорат, професори і студенти Українського Католицького Університету імени святого Климента Папи.

— Ректорат, настоятелі і питомці Колегії Святої Софії.

— Парохія Святих Мучеників Сергія і Вакха і Жировицької Богоматері.

— Генеральна Курія і студенти Василіяни на чолі зі своїм Протоархимандритом.

— Монахи Студити з Кастельгандольфо на чолі зі своїм Архимандритом.

— Сестри Василіянки на чолі з Генеральним Зарядом, під проводом своєї Архимандрині.

— Сестри Служебниці зі своїм Зарядом, під проводом своєї нової Генеральної Настоятельки.

— Сестри Катехитки святої Анни, які обслуговують нашу Парохію і гостинницю.

— І вкінці наші добрі і віддані миряни.

Всі ми прийшли тут зложити наш поклін, прохаючи Апостольського Благословення для всіх вірних Української Католицької Церкви: тих, що страждають в Україні, і на поселеннях сущих — на шляху до нашого християнського тисячоліття.

На милий і незабутній спомин нашої сьогоднішньої історичної зустрічі прийміть ласкаво цей наш дар — погруддя Вашої Святости — виконаний православним українцем Левом Молодожанином.

Святіший Отче! Благословіть нашу Церкву і Україну!"

Папа серед владик і учасників загальної авдієнції

Папа Іван Павло II у свою чергу відповів на цю мову Патріярха і знову по українському, що теж було передруковано газетою „Ль'Оссерваторе" з поясненням, що друкують слово Папи в українському оригіналі (латинськими літерами) з поруч поданим перекладом на італійську мову. Святіший Отець сказав:

„Дорогі Брати і Сестри Українці!

Вітаю Вас усіх тут зібраних милим Нам і Вам привітом: Слава Ісусу Христу! Радію цілим серцем, що можу бачити Вас і промовляти до Вас та і поблагословити Вас зблизька. Ви бо для мене не звичайні тільки прочани і гості, але рівночасно і мої домашні по тій причині, що маєте щастя жити в Римі, столиці Наступника святого Апостола Петра.

Ви прийшли нині до мене з тої особливої нагоди, що нею є Синод Ваших Владик, скликаний за моєю волею і бажанням. А Синод українських Єпископів, спомаганий Вашими святими молитвами, сповняє тут велике завдання на добро Церкви і безсмертних душ, а передусім на Божу славу і на поширення і закріплення Христового царства у Вашому, любому моєму серцю, Народі.

Великою для мене потіхою є те, що Ваша Громада в Римі є велика своїм числом і цінна своєю якістю. Вона складається в основному з численних кандидатів до духовного стану, тобто семінаристів, а також із священиків, монахів і монахинь, світських студентів і з інших добрих Українців, що живуть у тіні святого Петра. На особливу увагу заслуговує достойна Особа заслуженого для Церкви Кардинала Йосифа Сліпого та його Коадьютора Владики Мирослава Любачівського, як і тих представників Вашої Церкви, що у нашій Римській Курії сповняють важливі послуги так для мене, Христового Намісника на землі, як і для цієї Святої столиці.

З цілого серця благословляю Вас усіх тут присутніх і тих, що милі і дорогі Вашому серцю, Ваших Родичів і друзів, а з Вами благословлю увесь український Народ так у Рідному Краю, як тут у розсіянні. На завдаток найбагатших ласк з неба уділяю усім Вам моє Апостольське благословення."

Один день пізніше, у вівторок, 2-го грудня, Патріярх Йосиф виголосив на закінчення цього Синоду слово до зібраних Владик, у якому підсумував свою і української ієрархії працю для здобуття помісности й патріярхату. Він заявив:

„Милосердному Богові нехай буде велика і всенародна наша подяка за проведений цей Синод. Бог зглянувся на наші просьби і терпіння і десницею своєю дав нам силу і можливість продовжувати будувати наш Єрусалим.

По віддаленні нашому від нашої Батьківщини — України, по тяжкій руїні нашої Церкви, по дивнім відділенні нас від нашої Церкви Матері-Страдниці, по нашім розсіянні по цілім світі і навіть нашій немалій нехіті бути монолітом під одним проводом, — ми по довгій боротьбі ось разом — Владики Української Помісної Церкви Києво-Галицької Митрополії!

Ми подбали про збільшення нашої єпископської колегії, що живе і діє в єдності із Петровою Столицею, ми журились спільною долею цілої нашої Церкви, ми промовили наше слово до наших вірних в Україні і на засланнях, ми застановилися над дальшою нашою спільною працею.

'Дивіть, як добре і як любо, коли брати живуть укупі!' — співав псалмопівець (Пс. 133,1). Як прикро згадувати щось противне, що було і що проминуло. Щоб воно більш не поверталось навіть у почуваннях наших. Пам'ятаймо про це: ми сини великого українського народу, ми діти великої Києво-Галицької Митрополії!

За єдність Церкви і Народу — то був мій клич, з яким я почав мою працю на волі. Не дозволив ще Господь здобути всього для цієї єдности. Здобув я, дякуючи зрозумінню слов'янського Папи Івана Павла Другого, визнання наших Синодів, правління нашою Церквою Синодами. Це частинна перемога. Та остає ще багато здобути. Великим нашим завданням є — здобути визнання нашого Києво-Галицького Патріярхату, що є нашим об'єднуючим чинником в Україні і на поселеннях сущих. І всі ми кріпко віримо, що під час понтифікату Папи Івана Павла Другого ми діждемось цього благословенного визнання. Їх Еміненцію Кардинала Рубіна прохаємо переказати це наше душевне бажання Святішому Отцеві, а від Вашої Еміненції сподіємося помочі в осягненні цієї нашої цілі.

Та для Вас, Дорогі Владики, повторяю ще раз це, що сказав я на початку цього Синоду, вживаючи слів святого Павла: Будьте моїми послідовниками! Бережіть спадщину, яку я одержав від моїх світлих попередників. Бережіть її. Не віддайте її в руки лукавих людей! Не сплямте її чужиною! Перенесіть її ненарушеною у вільну нашу Церкву, у вільну нашу Україну. Дай нам Боже, це сповнити!

Нехай буде Ім'я Господнє Благословенне! Амінь."

В глибокому смутку повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих, що з Волі Всевишнього, відійшов у Вічність, 11-го грудня 1980 року,

наш Найдорожчий

ЧОЛОВІК, ТАТО І ДІДО

бл. п.

ВОЛОДИМИР ГРОНЬ

на 67 році життя, народжений в Комарні, Україна.

ПАНАХИДА — у п'ятницю, 12-го грудня 1980 року, о год. 7:30 веч. в похоронному заведенню Gowen, 233 Sommerset Street, Ню Брансвік, Н. Дж.

ПОХОРОН — в суботу, 13-го грудня 1980 р., о год. 10-ій ранку в церкві Рождества Преч. Діви Марії у Ню Брансвік, а опісля на цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:

дружина — ІРЕНА

сини:

ІГОР з дружиною ТАМАРОЮ та дочками РЕНАТОЮ і КАТЕРИНОЮ

РОМАН

та ближча і дальша Родина

У глибокому смутку повідомляємо Рідних, приятелів і Знайомих, що з Господньої Волі, дня 10-го грудня 1980 р. у Вроцлаві, Польща, на 92-му році життя і 65-му році священства, відійшов від нас у життя Вічне,

наш Найдорожчий БАТЬКО, ТЕСТЬ І ДІДУСЬ

СВ. П.

о. МИХАЙЛО ГУК

почесний крилошанин, нар. 2-го листопада 1889 р., у селі Поздячі, біля Перемишля, довголітній парох села Ісканя, Бірчанського Деканату, Перемишської Дієцезії, учасник Визвольних Змагань, довголітній в'язень польських тюрем, дня 13-го березня 1977 року іменований почесним крилошанином — Первоієрархом Української Помісної Католицької Церкви — Блаженнішим Патріярхом Йосифом.

СВЯЩЕНИЧІ ПОХОРОНИ відбулися 16-го грудня 1980 р. у Вроцлаві.

У гордім смутку:

БОГДАН — син з дружиною МАРІЙКОЮ і внуками: ДАНОЮ, СТЕПАНОМ І РОМОЮ

ҐЕНА — синова з внукою ОЛЕКСАНДРОЮ

Ближча і дальша родина в діяспорі

Неминучий провал...

(Продовження зі стор. 2)

груп і подібних до них організацій та оголосити загальну політичну амнестію.

Якщо Захід із таких позицій не зійде, Совєтський Союз підписав би комюніке з такими вимогами, бо Кремлеві потрібен Гельсінкський Акт як гарантія забезпечености його европейського тилу. СССР не готовий до війни в Европі і надто глибоко загруз у справи інших районів світу.

Але уявімо собі, що не зважаючи на потребу в Акті, СССР не погодиться підписати комюніке з указаними вище вимогами. В такому разі Гельсінкський Акт стане формально недіючим. Але фактично нічого не зміниться. Для Заходу він не діє й тепер. Діють лише ті статті, що вигідні СССР. Непідписання заключного комюніке зробить недіючими всі статті Акту. В цих умовах Заходові лишиться тільки одне: видати комюніке без підписів СССР та його сателітів і закликати всіх учасників Другої світової війни зібратись на конференцію для укладання мирного договору.

На такий рішучий крок Захід не здатний. Тому Мадридська нарада, яка мала б стати історичним поворотом на шляху миру, прискорить рух світу до війни.

50-річчя харківського...

(Продовження зі стор. 2)

Харківський процес, насильна колективізація, штучний голод, чи по-теперішньому голокост, прокляті роки Єжовщини, арешти, розстріли, висилки в Сибір і на далеку Північ — не припинили змагань українського народу за волю. Вже в 1929 році створилася нова політична сила — ОУН, що перебрала, розгорнула і організувала нову збройну боротьбу за ту саму ціль — вільну Україну. Коли і ця боротьба стала придушеною, вибухли повстання в Норильську, Кінгірі й інших концтаборах, появилися шестидесятники — знову члени культурного відродження, а за ними ідуть десятки, сотні інших.

Боротьба продовжується. Важка і затяжна ця боротьба, але вона закінчиться українською перемогою. Ми боремось за те, що нам дав Всевишній, — найкращу в світі землю і право бути господарями на ній! Перебуваючи в цій боротьбі, ми маємо за обов'язок записувати в історію буття нації золотими літерами імена тих, що поклали найдорожче, що мали, — своє життя — на вівтар визволення України, щоб прийдешні покоління бачили, читали, вчились і знали, якою дорогою ціною здобувається воля.

Теж, відзначаючи 50-річчя сумнозвісного т. зв. Харківського процесу, яким розпочато ліквідацію згаданих установ, схилімо голови в пошані до тих, які творили історію, поклавши своє життя за нас, їхніх ближніх. А пам'ять Митрополита, Єпископів і духовників УАПЦ, членів СВУ і СУМ, нехай буде між нами і прийдешніми поколіннями вічно живою.

Листопадове свято...

(Продовження зі стор. 2)

на думці нашого молодого піяніста Іринея Жука. Він бо, не зважаючи на непідхожий фортепіян, своєю темпераментною грою („Гуцульська токката" Кос-Анатольського, „Соната ф-моль, тв. 5 Брамса „Поема-легенда тв. 12", Косенка, „Фантазія на тему української народної пісні" та „Мадярська рапсодія ч. 6", Ліста) „підбив" нюйоркську публіку, і добре було б, щоб він виступив із своїм власним концертом у Ню Йорку. Тут маємо на увазі точки соліста Володимира Луцева, який ані своїми голосовими, ані інтерпретаційно-стилевими, ані бандуристичними даними не надавався до такого формату концерту. В цьому концерті, як і в турне, мав він мати свою ролю, як дуже здібний адміністратор хору, а не як той, що формував мистецьку програму для свого власного виступу. Потвердженням цього є точний, стереофонічний запис концерту на стрічку, де все це можна ствердити стократно. Вповні заслужену грамоту отримав від УККА дириґент хору д-ра Антонович. Таку ж нагороду одержав В. Луців.

Однак перейдемо до найголовнішого діла, співу „Візантійського хору". Цей хор має гарні і потужні голоси в усіх чотирьох групах та, навдивовижу, прекрасні контрабаси. Солісти — не особливо вийняткові однак не можна знову забувати, що це теж не професійний, а все ще таки аматорський хор. Хор співає весь час, „а капелля", себто без супроводу фортепіяну і не детонує. А це не така проста справа. Хор співає краще тепер, як тому п'ять років. Найпомітнішим доказом цього є прекрасні крещенда, себто поступове зміцнювання тону від найлегшого до наймішнішого звуку. „Каменем приткновенія", до деякої міри, як було, так і є дикція; це для нас, але не для не-українців. Проте можна бути певним, що якщоб ще хтось інший допомагав Антоновичеві в вивчуванні вимови, то недомагання зникнуло б. Цим разом хористи були таки дещо перевтомлені. Вони бо виступали кожен день перед концертом у Філядельфії, що відбувся в суботу, а в неділю перед полуднем проспівали там же ще Службу Божу в катедрі. Це непосильно не тільки для голосу, але і для людської концентрації.

По відспіванні американського гимну, сопраном Марією Лисогір і голляндського, самим хором, вокальну частину концерту розпочали наші козаки-щараварники, відповідно до торжественного моменту Листопада, бадьорою і бойовою піснею Недільського „Засяло сонце золоте". А потім пішли релігійно-настроєві „Буди ім'я Господнє" Бортнянського, „Фрагмент вечірні" києвопечерського і галицького напіву та дещо монотонний „Божественний гром" невідомого автора з XVII ст. Уже напочатку, бо в першій частині, прозвучала найкраще виконана пісня концерту „Отче наш" Новохацького. Ця молитва запала в душу кожному, як своїм зворушливим фразуванням, так і релігійним зосередженням із контрастною динамікою та майже органовими „контрами". Відома „Ой зійшла зоря" в обробці Леонтовича, інтерпретаційно була дещо нерівна, а саме в таких місцях, як: „Виступало турецьке військо" чи „Мати Божая Почаївськая..." і т.д., всі ці фрази були, якби прихапцем виконані, що ніби мало б бути в стилі Котка. Але в Котка тільки самий початок фрази був приспішений, а дальше все йшло в ширінь. Якщо ж ідеться про дикцію, то побажаним було б, щоб не було віддихів посеред слова, як ось у соліста: „Над Почає-віддих-вом". Та це могло притрапитись і з перевтоми. „Іже Херувими" своєю настроєвістю виконання, гарно конкурувало з тією ж піснею, почутою на платівці, у виведенні українського хору з Варшави: „Журавлі". „Лірники" в опрацюванні Демуцького і Котка, це пісня, де недвозначно можна ствердити, що дириґент узорується на способі інтерпретації феноменального Дмитра Котка. (Зрештою, це була найкраща інтерпретація і найефектовніший стиль хорового співу, який нам у виведенні української пісні довелось колинебудь почути). В цій речі мали ми саме приємність подивляти наприкінці оте бездонне басове „б". „Карпати" пісня Шамо, чи не в гармонізації самого Антоновича, не тільки полонила публіку, але кінцеве „Лети" з взірцевим крещендом і повільним стишуванням чи пак декрещендом, було вершинним технічним досягненням хору з заслугою дириґента, як цілісної мистецької одиниці. В „Закувала" Ніщинського, подібно, як і тому 5 років на концерті, так і тепер бракувало в тенорах, при словах „ві-тре" і „нево-лі" в легато, з „г" на „г", саме це „г". Зовсім новістю була шпарка, досить неглибока своєю побудовою пісенька І. Вовка „На базарі". Може це виконання заохотить його компонувати глибші речі. В цікавій, народній і в ще цікавішім голосоведенню басів, Леонтовичем „Гаю, гаю зелен розмаю", передав хор слухачам із глибокою переконливістю щастя-журбу і розмрійність закохання.

Ми ще раз із великою насолодою слухали стрілецьку пісню Р. Купчинського: „Пиймо друзі, грай музико", в обробці М. Колеси, де хор так хвилююче перекликується зі солістами. Дві кінцеві, веселі пісні, в яких було може дещо забагато несмішного сміху, мабуть через перевтому не випали якось занадто ефектовно. Однак кінцева, Гнатишинова „Коломийка" підкорила беззастережно слухачів. Одушевленим оплескам і вигукам, здавалось, не буде кінця. Гимном „Ще не вмерла Україна" у виконанні хору і публіки, закінчилось це піднесене свято.

Квіти від хору „Думка", сумівського хору „Жайворонки" і від ансамблю бандуристів, привіти та побажання дальших успіхів голляндсько-українському хорові у прославі української пісні і українського імени, були належним закінченням Листопадових святкувань.

Теодор Терен-Юськів

Губ. Б. Бирн...

(Закінчення зі стор. 1)

щоб загострити усвідомлення й обізнаність публіки з основними й фундаментальними правами, які належать усій людській расі на всій земній кулі. Ініціятор цього проголошення тоді покликався на теперішню небезпечну ситуацію в світі через загрозу совєтського нападу на Польщу, де робітництво мирним шляхом хоче відстояти ці власне людські права.

Асемблімен також згадав недолю американських закладників у Теграні, потоптання всупереч Гельсінкських угод загально прав людини в СССР і наплив до ЗСА кубинських втікачів, яким відмовлено ці людські права на їхньому рідному острові. Окремо вирізнив знову поляків і жидівського 16-річного хворого хлопця в Совєтах, хворого на левкемію, якого Москва не хоче випустити на волю й лікування у вільний Захід. Це саме діється і по відношенню до інших народів у Совєтах.

Тоді прочитано саму Резолюцію ч. 43, яку запропоновано обом палатам стейту 6-го грудня 1980 року.

Після підписання проклямації губернатор Бирн стиснув руки громадянам праворуч і ліворуч свого великого письмового стола, кожному, кого знав особисто, - а таких було кільканадцять осіб, у тім чимало українців, — сказав пару ввічливих слів. Після закінчення проголошення зроблено чимало світлин з стейтовими лідерами й присутніми громадянами, зокрема з групою українців та Ніною Строкатою-Караванською, яку представив і перекладав для неї Й. Лисогір.

Серед присутніх українців слід відмітити діяльного на форумі оборони людських і національних прав України Ігоря Ольшанівського, разом з членами цього комітету Володимиром Багрієм, Данилом Марчишином, Володимиром Боднарем, Іваном Орияком; Марію Лисогір; Ярослава й Ярославу Лабків, Мирона й Богданну Осадців, Михайла Матияша, Лівію Дачківську й інших представників українських громад Трентону, Ірвінгтону, Нюарку, Мейплвуду, Елізабету, Джерзі Ситі тощо.

Закрив програму Проголошення Й. Лисогір, щоб потім ще уділити певний час для Н. Строкатої-Караванської, яка мала відразу після полуденку від'їхати у Філядельфію на слідуючу імпрезу. Ще в Трентоні Н. Строката-Караванська розповіла представницям 11-го Відділу СУА в Трентоні, голові Я. Лабці й секретарці Б. Осадці та їхнім чоловікам, про Мадридську й Копенгагську конференції та про свою і українців працю в них. Згадала і про те, що якраз у ці дні припадає річниця, як вона і її чоловік Святослав Караванський прибули в Америку і що вона не знає кращої подяки за цю чудесну волю у вільній країні, як те, щоб ще більше й наполегливіше працювати на форумі національних і людських прав, щоб усі українці й інші люди в світі могли втішатися свободою, якої так багато в Америці й так бракує в Україні.

Бл. п. о. митрат Олександер Хом'як

бл. п. отець-митрат Олександер Хом'як

В середу, 17-го вересня цього року, помер в едмонтонській лікарні настоятель катедри св. Івана блаженної пам'яті о. митрат Олександер Хом'як. Бл. п. отець Олександер народився 1915 року в селі Боляновичі, Західня Україна, в родині священика о. Володимира і Михайлини з роду Грушкевич. У 1934 році закінчив середню освіту і поступив до Духовної семінарії в Перемишлі, де закінчив богословські студії. У час воєнних дій на рідних землях виїхав до Західньої Европи, а в 1948 році еміґрував до Канади. Як священик працював у західній Канаді в місцевостях Ватсон-Вадіна, де збудував церкву; був парохом у Гефорді, Норд Бетлфорді, де також збудував церкву; а з 1959 року був священиком, згодом настоятелем катедри св. Івана в Едмонтоні. За час священства отець-митрат був активним не тільки в релігійному, але і в суспільно-громадському житті. Багато часу та енергії присвячував вихованню молоді, багато добрих діл залишив у пам'яті всіх своїх парафіян.

У дорогу вічности прощала о. Олександра численна едмонтонська спільнота, колишні парафіяни з місцевостей Саскачевану та Британської Колумбії.

У глибокому смутку залишилася дружина Марія, діти: Мирослава, Богдан, Лариса і Андрій, сестри: Іванна Гуміняк з родиною, Ярослава Зорич з родиною і сестра з родиною в Україні.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ТЕОДОР ГОРВАЛЬ, член УНС Відд. 230 св. Івана Хрестителя в Янґставн, Ог., помер 25 вересня 1980 р. на 92-му р. життя. Нар. 1888 р. в Хлібовичах Великих, пов. Бібрка, Україна; членом УНС став у 1925 р. Залишив у смутку шість дочок, сина і 22 внуків. Похорон відбувся 27 вересня на цвинтарі Кальварія в Янґставн, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!
П. Ліщак, секр.

АГЛАЯ ДОВГАНИЙ, членка УНС Відд. 346 Т-ва Львів в Клівленді, Огайо, померла 13 жовтня на 80-му р. життя. Нар. 1900 р.; членкою УНС стала в 1955 р. Залишила у смутку дочку Вікторію і рідню в Україні. Похорон відбувся на цвинтарі Бруклин Гайтс в Клівленді.

Вічна Їй Пам'ять!
Секретар

МАРІЯ ШПАК, членка УНС Відд. 301 в Чікаґо, Ілл., померла 9 жовтня 1980 р. на 77-му р. життя. Нар. 1903 р. в Полтаві, Україна; членкою УНС стала в 1964 р. Залишила у смутку дочку Марію, 3 внуків і правнука. Похорон відбувся 11 жовтня 1980 р. на Цвинтарі Елмвуд в Чікаґо, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!
Петро Врублівський, секр.

АНДРІЙ МЕЛІСОН, член УНС Відд. 63 Т-ва Січ у Форд Сіті, Па., помер 23-го жовтня 1980 р. на 57-му р. життя; членом УНС став у 1941 р. Залишив у смутку дружину і двох синів. Похорон відбувся на українському цвинтарі у Форд Сіті, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Михайло Турко, секр.

Вступайте в члени УНС!

Шановні Секретарі та Організатори УНС!

Членська кампанія 1980 року кінчається з 31-им грудня. Тому аплікації нових членів приймаємо Головна Канцелярія тільки до 31-го грудня 1980 року.

Докладіть всіх старань, щоб виконати свої квоти та вислати аплікації вчасно, щоб вони дійшли до Головної Канцелярії не пізніше, як 31-го грудня 1980 року.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ УНС

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!